વકતકી કદર કરેં

وقت کی قدر کریں

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. (૦૨૭૩૯) ૨૭...

વક્તકી કદર કરેં

وقت کی قدر کریں

❋ મુસન્નિફ ❋

જસ્ટિસ મૌલાના મુહમ્મદ તકી ઉસમાની

❋ લિપ્યાંતર ❋

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

આજ હમારે મઆશરેમેં સબસે ઝિયાદા બેકીમાત ઔર બેવક્ત ચીઝ વક્ત હૈ ઉસકો જહાં ચાહા ઝાએઅ કર દિયા બરબાદ કર દિયા. કોઈ કદરો કીમત નહીં, ઘંટે દિન મહીને બેફાઈદા કામોંમેં ઔર ફુઝૂલિયાતમેં ગુઝર રહે હૈં. જિસમેં ન તો દુનિયાકા કોઈ ફાઈદા ન દીનકા કોઈ ફાઈદા. ખુદાકે લિયે ઈસ તર્ઝે અમલકો બદલેં. ઔર ઝિંદગીકે કીમતી લમહાતકો કામમેં લગાએં.

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

વક્તકી કદર કરેં

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ નહ્‌મદુહૂ વ નસ્તઈનુહૂ વ નસ્તગ્ફિરુહૂ વ નુઅ્‌મિનુ બિહી વ નતવક્કલુ અલૈહિ વ નઊઝુબિલ્લાહિ મિન્ શુરૂરિ અન્ફુસિના વ મિન્ સૈયિઆતિ અઅ્‌માલિના, મંય્યહ્‌દિહિલ્લાહુ ફલા મુદિલ્લ લહૂ વ મંય્યુદ્‌લિલ્હુ ફલા હાદિય લહૂ વ નશહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વહ્‌દહૂ લા શરીક લહૂ, વ નશહદુ અન્ન સય્યિદના વ સનદના વ નબિય્યના વ મૌલાના મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ. સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલૈહિ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી વ બારિક વ સલ્લિમ તસ્લીમન્ કસીરન કસીરા. અમ્મા બાદ!

અન ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કાલ, કાલ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ, નેઅમતાનિ મગ્બૂનુન ફીહિમા કષીરુમ્ મિનન્નાસ, અસ્સિહ્‌હતુ વલ્ફરાગુ. (બુખારી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.)

જૈસાકે મૈંને પિછલે જુમ્આ અર્ઝ કિયા થા કે "રિયાઝુસ્ સાલિહીન" કી તકમીલકે બાદ ઈન્શા અલ્લાહ હદીસકી કોઈ દૂસરી કિતાબ શુરૂ કરનેકા ઈરાદા હૈ. ઈસ લિયે આજ અલ્લાહકે નામ પર હદીસકી દૂસરી કિતાબ શુરૂ કી જા રહી હૈ. અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલો કરમસે ઈસકે અનવારો બરકાત હમ સબકો અતા ફરમાએ,

ઔર ઈસ પર અમલકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

યે કિતાબ એક બહોત બળે ઈમામ, ફ઼કીહ, મુહદ્દિસ, સૂફી, મુજાહિદ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) કી તસ્નીફ હૈ, જિસકા નામ "કિતાબુઝ્ ઝહદ વર્રકાઈક" હૈ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) હમારી ઉમ્મતકે ઉન બુઝુર્ગોંમેંસે હૈં, જિનકા નામ આતે હી દિલમેં અકીદત વ મુહબ્બતકી ફવ્વારેં મેહસૂસ હોતી હૈં. ઈસ મજલિસમેં પેહલે ભી ઉનકે કઈ વાકિઆત બયાન કરતા રહા હૂં. યે દૂસરી સદી હિજરીકે બુઝુર્ગ હૈં. ઉનકી પૈદાઈશ શાયદ દૂસરી સદી હિજરીકે શુરૂમેં હુઈ હૈ, ગોયા કે યે ઉસ ઝમાનેકે બુઝુર્ગ હૈં જબકે અભી હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો ઈસ દુનિયાસે ગયે હુએ સો સાલ હુએ થે, સિહાહે સિત્તહકે નામસે હદીસ શરીફકી જો છ મશ્હૂર કિતાબેં, બુખારી શરીફસે લેકર ઈબ્ને માજા તક હૈં, યે ઉન સબસે મુતકદ્દમ ઔર ઉન સબકે બુઝુર્ગ હૈં. ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે હમ ઝમાના ભી હૈં ઔર ઉનકે શાગિર્દ ભી હૈં. ઔર યે ઉસ ઝમાનેકે બુઝુર્ગ હૈં જબ આલમે ઈસ્લામ ઉન બળી બળી ઈલ્મી શખ્સિયતોંસે જગમગા રહા થા. ઉસ ઝમાનેકે જિસ ખિત્તેકો દેખિયે ઉસમેં બેનઝીર શખ્સિયતેં મૌજૂદ થીં. ઔર યે અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) ખુરાસાનકે શહર મરવમેં પૈદા હુએ, ઔર ફિર જાકર ઈરાકકે શહર બગદાદમેં આબાદ હુએ, ઔર વહીં કયામ કિયા.

આપકી ઈસ્લાહકા અજીબો ગરીબ વાકિઆ

ઉનકે હાલાત ભી બળે અજીબો ગરીબ હૈં. ઉન બુઝુર્ગોંકે તઝકેરેમેં ભી બળા નૂર ઔર બળી બરકત હૈ. ઉનકે એક એક વાકિએકે અંદર યે તાસીર હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી બરકતસે

દિલોંકી દુનિયા બદલ દેતે હૈં. શાયદ ઉનકા યે કિસ્સા મૈંને આપકો પેહલે ભી સુનાયા હોગા કે યે અમીર કબીર ઘરાનેકે એક ફર્દ થે. ઔર ખાનદાની રઈસ થે. હઝરત શાહ અબ્દુલ અઝીઝ મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) ને બુસ્તાનુલ મુહદ્દિસીનમેં ઉનકા યે વાકિઆ નકલ કિયા હૈ કે ઉનકા એક બહોત બળા સેબકા બાગ થા. ઔર જિસ તરહ અમીર લોગોંમેં આઝાદી હોતી હૈ, ઉસી તરહ યે ભી આઝાદમંશ થે, ન ઈલ્મસે કોઈ તઅલ્લુક, ન દીનસે કોઈ તઅલ્લુક, પીને પિલાનેવાલે ઔર ગાને બજાનેવાલે થે, એક મરતબા જબ સેબકા મોસમ આયા તો યે અપને બાલ બચ્ચોં સમેત અપને બાગ હીમેં મુન્તકિલ હો ગયે, તાકે વહાં સેબ ભી ખાએંગે. ઔર શહેરસે બાહિર એક તફરીહકી ફિઝા હોગી, ચુનાંચે વહાં જાકર મુકીમ હો ગયે. દોસ્ત વ અહબાબકા હલ્કા ભી બળા વસીઅ થા. ઈસ લિયે વહાં પર દોસ્તોંકો ભી બુલા લિયા. રાતકો બાગકે અંદર ગાને બજાનેકી મેહફિલ જમી, ઔર ઉસ મેહફિલમેં પીને પિલાનેકા દૌર ભી ચલા. યે ખૂદ મોસીકીકા આલએ રિબાતકે બજાનેકે બહોત માહિર થે, ઔર આલા દરજેકે મોસીકાર થે. અબ એક તરફ પીને પિલાનેકા દૌર ઔર ઉસકા નશા, ઔર દૂસરી તરફ મોસીકીકી તાને, ઉસી નશેકે આલમમેં ઉનકો નીંદ આ ગઈ. ઔર વો સાઝ ઉસી હાલતમેં ગોદમેં પળા હુવા થા. જબ આંખ ખુલી તો દેખા કે વો સાઝ ગોદમેં રખ્ખા હુવા હૈ, અબ ઉઠકર ઉસકો દો બારા બજાના શુરૂ કિયા તો વો સાઝ અબ બજતા હી નહીં. ઉસમેંસે આવાઝ હી નહીં આ રહી થી. ચૂંકે ખૂદ ઉસકો દુરૂસ્ત કરનેકે માહિર ભી થે, ઈસ લિયે ઉસકે તાર દુરૂસ્ત કરકે ફિર બજાનેકી કોશિશ કી, મગર વો નહીં બજતા થા, દો બારા ઉસકે તાર વગૈરહ દુરૂસ્ત કિયે ઔર બજાનેકી કોશિશ

કી તો અબ બજાએ ઉસમેંસે મોસીકીકી આવાઝ નિકલનેકે કુરઆને કરીમકી એક આયતકી આવાઝ આ રહી થી. વો યે કે,

અલમ્ યઅ્નિ નિલ્લઝીન આમનૂ અન્ તખ્શઅ કુલૂબુહુમ્ લિઝિક્રિલ્લાહિ વમા નઝ-લ મિનલ્હક્કિ. (સૂ. હદીદ : ૧૬)

કુરઆને કરીમ ભી અજીબ અજીબ અંદાઝસે ખિતાબ ફરમાતા હૈ, ઈસ આયતકા તર્જુમા યે હૈ કે ક્યા અબ ભી ઈમાનવાલોંકે લિયે વો વક્ત નહીં આયા કે ઉનકા દિલ અલ્લાહકે ઝિક્રકે લિયે પસીજે, ઔર અલ્લાહને જો હક બાત ઈસ કુરઆનકે અંદર ઉતારી હૈ ઉસકે લિયે ઉનકે દિલોંમેં નરમી પૈદા હો, ક્યા અબ ભી ઉસકા વક્ત નહીં આયા?

એક રિવાયતમેં યે હૈ કે યે આવાઝ ઉસી સાઝમેંસે આ રહી થી, ઔર એક રિવાયતમેં યે હૈ કે જિસ જગહ વો બૈઠે હુએ થે ઉસકે કરીબ એક દરખ્ત પર એક પરિંદા બૈઠા હુવા થા. ઉસ પરિંદેકે મુંહસે યે આવાઝ આ રહી થી. બહરહાલ અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે યે એક ગૈબી લતીફા થા. અલ્લાહ તઆલાકો નવાઝના મંઝૂર થા. બસ જિસ વક્ત યે આવાઝ સુની, ઉસી વક્ત દિલ પર ચોટ લગી, ઔર ખયાલ આયા કે અબ તક મૈંને અપની ઉમર કિસ કામકે અંદર ગંવાઈ હૈ. ફૌરન જવાબમેં ફરમાયા :

બલા યા રબ્બિ કદ્ આન. બલા યા રબ્બિ કદ્ આન

અય પરવરદિગાર! અબ વો વક્ત આ ગયા.

અબ મૈં અપને ઉન સારે ધંધોં ઔર મશ્ગલોંકો છોડતા હૂં, ઔર અલ્લાહ તઆલાકી તરફ રૂજૂઅ કરતા હૂં. ચુનાંચે યે સારે ધંધે છોડકર પૂરી તરહ દીનકી તરફ મુંતવજ્જેહ હો ગયે. કહાં તો યે હાલ થા કે રાતકે વક્ત ભી સાઝો રિબાતકી મેહફિલેં જમી હુઈ હૈં,

પીને પિલાનેકા મશ્ગલા હો રહા હૈ. ઔર કહાં યે ઈન્કિલાબ આયા કે ઈસ કિતાબકે મુઅલ્લિફ બનકર દુનિયાસે રૂખ્સત હુએ. આજ પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી ગરદનેં ઉનકે એહસાનાતસે ઝુકી હુઈ હૈં.

(બુસ્તાનુલ મુહદ્દિસીન સ. ૧૫૫)

ઈલ્મે હદીસમેં આપકા મકામ

અલ્લાહ તઆલાને ઈલ્મે હદીસમેં આપકો બહોત ઊંચા મકામ અતા ફરમાયા થા. ઈલ્મે હદીસમેં બહોત બળે બળે ઉલમા પર તન્કીદ કી ગઈ હૈ, ઈમામ બુખારી (રહ.) ભી તન્કીદસે નહીં બચે, ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) ઔર ઈમામ શાફઈ (રહ.) નહીં બચે. બળે બળે ઈમામ તન્કીદસે નહીં બચે. લેકિન મેરી નઝરમેં અબ તક કોઈ આદમી ઐસા નહીં ગુઝરા જિસને અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકી રિવાયત ઔર હદીસકે બારેમેં ઉન પર તન્કીદ કી હો, ઈતને ઊંચે દરજેકે મુહદ્દિસ હૈં.

દુનિયાસે આપકી બેરગબતી ઔર કિનારાકશી

ઔર ફિર દુનિયાસે અપને આપકો ઐસા કાટા, ઔર ઐસે ઝાહિદ બનકર દુનિયાસે રૂખ્સત હુએ કે ઉનકે હાલાતમેં લિખ્ખા હૈ કે ખાનદાની રઈસ ઔર અમીર કબીર આદમી થે. ઈસ લિયે હાલાતમેં તબ્દીલીકે બાદ ભી એક એક વક્તમેં ઉનકે દસ્તરખ્વાન પર દસ દસ પંદરહ પંદરહ કિસમકે ખાને હોતે થે. ઔર ખાનેકે વક્ત બળા મજમા મૌજૂદ હોતા થા. લેકિન સારા મંજમા ખાનેમેં મશ્ગૂલ હોતા થા, મગર યે ખૂદ રોઝેસે હોતે થે. ઔર લોગોંકો બુલા બુલાકર ખાનેકી દાવત દેતે, ઔર ઉનકી હાજતેં પૂરી કરતે.

હદીસે રસૂલકા મશગલા

ખુરાસાનકે શહેર મરવ જહાં યે પૈદા હુએ, વહાં પર ઉનકા જો મકાન થા. ઉસકે બારેમેં લિખ્ખા હૈ કે ઉસ મકાનકા સિર્ફ સહન પચાસ ગઝ લંબા પચાસ ગઝ ચૌળા થા. વો પૂરા સહન અહલે હાજતસે ભરા રેહતા થા, કોઈ મસ્અલા પૂછને આ રહા હૈ, તો કોઈ ઈલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે આ રહા હૈ. કોઈ અપની ઝાતી ઝરૂરતકે લિયે આ રહા હૈ. ફિર બાદમેં જબ બગદાદમેં જાકર આબાદ હુએ તો વહાં પર અપને લિયે એક છોટાસા ઘર ખરીદ લિયા, ઔર ઉસમેં ગુમનામીકી ઝિંદગી બસર કરને લગે, તો કિસી શખ્સને આપસે પૂછા કે હઝરત, આપ અપના આલીશાન મકાન છોડકર યહાં બગદાદમેં એક છોટેસે મકાનમેં રેહને લગે હૈં, યહાં આપકા દિલ કૈસે લગતા હોગા? જવાબમેં ફરમાયા કે અલ્હમ્દુલિલ્લાહ, યહાં મેરા દિલ ઝિયાદા લગતા હૈ. ઈસ લિયે કે પેહલે લોગ મેરે પાસ બહોત આયા કરતે થે. ઔર અબ મૈં તન્હાઈકી ઝિંદગી ગુઝારતા હૂં. બસ મસ્જિદમેં જાકર નમાઝ પળ્હ લેતા હૂં, ઔર ફિર અપને ઘર ચલા જતા હૂં. ઔર વહાં મૈં હોતા હૂં ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) હોતે હૈં. યાની ઘરમેં દિન રાત અહાદીસે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા મશગલા હૈ, ઉસમેં મસરૂફ રેહતા હૂં. યે ઝિંદગી મુઝે બહોત ઝિયાદા પસંદ હૈ. (તારીખે બગદાદ : ૧૦/૧૫૪)

લોગોંકે દિલોંમેં આપકી અઝમત ઔર મુહબ્બત

બગદાદકા એક શહેર રિકહ થા. જો અબ બગદાદ હીકા એક મોહલ્લા બન ગયા હૈ, હારૂન રશીદકી ખિલાફતકા ઝમાના

થા. એક મરતબા હારૂન ઉસ શહેરમેં અપની વાલિદા યા બીવીકે સાથ શાહી બુર્જમેં બૈઠા હુવા થા, ઈતનેમેં ઉસને દેખા કે શહેરકી ફસીલકે બાહિર એક શોર બુલંદ હો રહા હૈ, હારૂન રશીદકો ખયાલ હુવા કે શાયદ કિસી દુશ્મનને હમ્લા કર દિયા, યા કોઈ દુશ્મન ચળહ આયા હૈ, માલૂમ કરનેકે લિયે ફૌરન આદમી દૌડાએ તો માલૂમ હુવા કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક રિકહ શહેરમેં તશરીફ લાએ હૈં. ઔર લોગ ઉનકે ઈસ્તિકબાલકે લિયે જૌક દર જૌક શહેરસે બાહિર નિકલે હૈં. યે ઉસકા શોર હૈ.

ઔર મેરે અપને વાલિદ માજિદ હઝરત મુફ્તી સાહબ (રહ.) સે સુના કે ઈસ્તિકબાલકે દૌરાન હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) કો છીંક આ ગઈ થી, ઔર ઉસ પર ઉનહોંને "અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ" કહા, ઔર ઉનકે જવાબમેં પૂરે મજમાને "યરહમુકલ્લાહ" કહા, ઉસસે યે શોર બુલંદ હુવા. જબ હારૂન રશીદકી બીવીને યે સૂરતે હાલ દેખી તો હારૂન રશીદસે કહા કે હારૂન! તુમ યે સમઝતે હો કે તુમ બળે બાદશાહ હો, ઔર આધી દુનિયા પર તુમહારી હુકૂમત હૈ, લેકિન સચ્ચી બાત યે હૈ કે બાદશાહત તો ઉન લોગોંકા હક હૈ. હકીકતમેં તો યે લોગ બાદશાહ હૈં જો લોગોંકે દિલોં પર હુકૂમત કર રહે હૈં. કોઈ પોલીસ ઉનકો ખીંચકર યહાં નહીં લાઈ હૈ, બલ્કે યે સિર્ફ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકી મુહબ્બત હૈ, જિસને ઈતને સારે લોગોંકો યહાં પર જમા કર દિયા હૈ. યે મકામ અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો અતા ફરમાયા થા. (તારીખે બગદાદ : ૧/૧૫૬)

આપકી ફય્યાઝીકા અજીબ વાકિઆ

અલ્લાહ તઆલાને દૌલત ઔર દુનિયાકી નેઅમતેં બહોત

દીં. મગર વોહી બાત થી કે દુનિયા તો અતા ફરમાઈ, લેકિન દુનિયાકી મુહબ્બતસે ખાલી, યે જો કિસીને કહા હૈ કે દુનિયા હાથમેં હો, દિલમેં ન હો, યે કૈફિયત અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો ઈસ દરજા અતા ફરમાઈ કે ઉસકી મિસાલેં મિલની મુશ્કિલ હૈ. ખુરાસાનમેં કયામકે દૌરાન એક મરતબા ઉનહોંને હજ પર જાનેકા ઈરાદા કિયા, જબ બસ્તીકે લોગોંકો પતા ચલા કે યે હજ પર તશરીફ લે જા રહે હૈં. તો બસ્તીકે લોગ એક વફદ બનાકર ઉનકે પાસ આ ગયે કે હઝરત હમ ભી આપકે સાથ હજકો જાએંગે, તાકે હજકે અંદર આપકી સોહબત મયસ્સર હો, ઉનહોંને ફરમાયા કે અચ્છા અગર તુમ લોગ ભી મેરે સાથ ચલના ચાહતે હો તો ચલો, અલબત્તા તુમ સબ અપના અપના સફરકા ખર્ચ મેરે પાસ જમા કરા દો, તાકે મૈં તુમ સબકી તરફસે ઈખટ્ઠા ખર્ચ કરતા રહૂં. ચુનાંચે જિતને લોગોંને જાનેકા ઈરાદા કિયા ઉન સબને અપને અપને પૈસોંકી થેલી લાકર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકે પાસ જમા કરા દી, ઉનહોંને વો સારી થેલિયાં લેકર એક સંદૂકમેં રખ દીં. ઔર ઉસકે બાદ સફર પર રવાના હો ગયે, ચુનાંચે તમામ સાથિયોંકી સવારી ઔર ખાનેકા ઈન્તિઝામ વગૈરહ કરતે રહે, યહાં તક હજ મુકમ્મલ હોનેકે ઉન સબકો મદીના મુનવ્વરહ લે ગયે. ઔર વહાં જાકર ઉનમેંસે હર એકસે પૂછા કે ભાઈ તુમહારે ઘરવાલોંને મદીના મુનવ્વરહસે ક્યા ચીઝ મંગવાઈ થી? ચુનાંચે હર એકકો બાઝાર લે જાકર વો ચીઝ દિલવા દી. ફિર વાપસ મક્કા મુકર્રમા તશરીફ લાએ, ઔર વહાં આકર ફિર હર એકસે પૂછા કે તુમહારે ઘરવાલોંને મક્કા મુકર્રમાસે ક્યા ચીઝ લાનેકો કહા થા? ઉનહોંને જવાબમેં કહા કે ફલાં ચીઝ મંગવાઈ થી, ચુનાંચે એક એક ફર્દકો બાઝાર લે જાકર વો ચીઝ દિલવા દી. ફિર વાપસ

સફર કરકે જબ ખુરાસાન પહોંચે તો વહાં સબકી આલીશાન દાવત કી, ઔર ઉસ દાવતમેં હર એકકો તોહફે ભી પેશ કિયે, ઉસકે બાદ વો સંદૂક ખોલા જિસમેં જાતે વક્ત હર એકકે પૈસોંકી થેલી રખ્ખી થી, ઔર હર એકકો ઉસકી થેલી વાપસ કર દી. ઈસ તરીકેસે સખાવતકે દરિયા બહાએ.(સિયરે એઅલાઉન નબલા : ૮/૩૮૫)

આપકી સખાવત ઔર ગુરબા પરવરી

એક ઔર વાકિઆ લિખ્ખા હૈ કે એક મરતબા હજકો જા રહે થે, એક કાફલા ભી સાથ થા, રાસ્તેમેં એક જગહ પર કાફલાવાલોંકી એક મુરઘી મર ગઈ. કાફલાવાલોંને વો મુરઘી ઉઠાકર કોડેકે ઢેરમેં ફેંક દી. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક કાફલાવાલોંસે ઝરા પીછે થે. ઉનહોંને દેખા કે કાફલાવાલે તો ઈસ મુરદા મુરઘીકો ફેંકકર ચલે ગયે, ઈતનેમેં કરીબકી બસ્તીસે એક લડકી નિકલી, ઔર તેઝીસે ઉસ મુરદા મુરઘી પર ઝપટી, ઔર ઉસકો ઉઠાકર એક કપડેમેં લપેટા, ઔર જલ્દીસે ભાગકર અપને ઘર ચલી ગઈ. અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક યે સબ દેખ રહે થે. બહોત હૈરાન હુએ કે ઉસ મુરદા મુરઘીકો ઈસ તરહ રગબતકે સાથ ઉઠાકર લેજાનેવાલી લડકી કૌન હૈ? ચુનાંચે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક બસ્તીમેં ઉસ લડકીકે ઘર ગયે. ઔર પૂછા કે વો કૌન હૈ? ઔર ઈસ તરહ મુરદા મુરઘી ઉઠાકર ક્યૂં લાઈ હૈ? જબ બહોત ઈસરાર કિયા તો ઉસ લડકીને બતાયા કે બાત અસલમેં યે હૈ કે મેરે વાલિદકા ઈન્તિકાલ હો ગયા હૈ, જો હમારે ઘરમેં વોહી કમાનેવાલે થે, મેરી વાલિદા બેવા હૈ. મૈં તન્હા હૂં. ઔર લડકી ઝાત હૂં. ઔર ઘરમેં ખાનેકો કુછ નહીં હૈ. હમ કઈ રોઝસે ઈસ હાલતમેં હૈં જિસમેં શરીઅતને મુરદાર ખાનેકી ઈજાઝત

દે રખ્ખી હૈ. ચુનાંચે ઈસ કોડેકે ઢેરમેં જો કોઈ મુરદાર ફેંક દેતા હૈ. હમ ઉસકો ખાકર ગુઝારા કર લેતે હૈં.

બસ યે સુનકર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકે દિલ પર ચોટ લગી, ઉનહોંને સોચા કે યે અલ્લાહકે બંદે તો ઈસ હાલતમેં હૈં કે મુરદાર ખા ખાકર ગુઝારા કર રહે હૈં ઔર મૈં હજ પર જા રહા હૂં, ચુનાંચે અપને મુઆવિનસે પૂછા કે તુમહારે પાસ કિતને પૈસે હૈં? ઉસને બતાયા કે મેરે પાસ શાયદ દો હઝાર દીનાર હૈં, ઉનહોંને ફરમાયા કે હમેં વાપસ ઘર જાનેકે લિયે જિતને દીનારકી ઝરૂરત હૈ. તકરીબન બીસ દીનાર, વો રખ લો, ઔર બાકી સબ ઈસ લડકીકો દે દો, ઔર ઈસ સાલ હમ હજ નહીં કરતે, ઔર ઈન દીનારોંસે ઈસકે ઘરવાલોંકો જો ફાઈદા હોગા અલ્લાહકી રહમતસે ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા હજસે ઝિયાદા અજરો સવાબ ઈસ પર અતા ફરમા દેંગે. યે કેહકર વાપસ ચલે ગયે.

ગર્ઝ યે કે એક દો નહીં બલ્કે ઐસે ઐસે બેશુમાર ફઝાઈલ અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો અતા ફરમાએ થે કે હમ લોગ ઉનકા તસવ્વુર ભી નહીં કર સકતે.

આપકી દરિયાદિલીકા એક વાકિઆ

એક ઔર વાકિઆ યાદ આયા, જબ કભી યે રિકહ શહેરમેં જાયા કરતે થે તો એક નૌજવાન ઉનસે આકર મિલા કરતા થા. ઔર આકર કભી મસાઈલ પૂછતા. કભી દૂસરી બાતેં આકર પૂછતા, એક મરતબા જબ રિકહ શહેર જાના હુવા તો વો નૌજવાન નહીં આયા. ઔર ન ઉસને આકર મુલાકાત કી, આપને લોગોંસે પૂછા કે એક નૌજવાન થા જો હમેશા આકર મુલાકાત કિયા કરતા થા. વો

નઝર નહીં આ રહા હૈ. વો કહાં ગયા? લોગોંને બતાયા કે ઉસ પર કર્ઝા બહોત હો ગયા થા. ઔર જિસ શખ્સકા કર્ઝા થા ઉસને ઉસકો ગિરિફ્તાર કરા દિયા હૈ, ઈસ લિયે વો જેલમેં હૈ. ઉનકો બળા દુઃખ હુવા, ઉનહોંને લોગોંસે પૂછા કે કિતના કર્ઝા હો ગયા થા? લોગોંને બતાયા કે દસ હઝાર દીનાર, ફિર માલૂમ કિયા કે કિસકા કર્ઝા થા? લોગોંને બતાયા કે ફલાં શખ્સકા કર્ઝા થા, ચુનાંચે આપ ઉસ શખ્સકી તલાશમેં નિકલે, ઔર પતા પૂછતે ઉસકે ઘર પહોંચે. ઔર જાકર ઉસસે કહા કે હમારા એક દોસ્ત હૈ. તુમહારા કર્ઝા ઉસકે ઝિમ્મે હૈ, જિસકી વજહસે વો જેલમેં હૈ, મૈં વો કર્ઝા તુમહેં અદા કરતા હૂં, લેકિન એક શર્ત હૈ. વો યે કે મેરે સામને વાદા કરો, ઔર કસમ ખાઓ કે મેરે જીતેજી ઉસકો યે નહીં બતાઓગે કે યે કર્ઝા કિસને અદા કિયા હૈ? ચુનાંચે ઉસને કસમ ખા લી કે મૈં નહીં બતાઉંગા, ચુનાંચે આપને દસ હઝાર દીનાર ઉસકો દે દિયે ઔર ઉસે કહા કે અબ ઉસકો રિહા કર દો. ચુનાંચે ઉસને જેલ જાકર ઉસકો રિહા કરા દિયા.

જબ વો નૌજવાન જેલસે રિહા હોકર શહેરમેં આયા તો ઉસકો પતા ચલા કે ચંદ રોઝસે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક યહાં આએ હુએ થે. લોગોંસે પૂછા કે યહાંસે કબ નિકલે હૈં? લોગોંને બતાયા કે અભી નિકલે હૈં. ચુનાંચે વો નૌજવાન આપકે પીછે દૌડા, ઔર રાસ્તેમેં આપકો પકડ લિયા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકને ફરમાયા કે મૈંને સુના થા કે તુમ જેલમેં હો? ઉસને જવાબ દિયા કે હાં, મૈં જેલમેં થા. અબ અલ્લાહ તઆલાને રિહાઈ અતા ફરમા દી. ઉનહોંને પૂછા કે કૈસે નિકલે? ઉસ નૌજવાનને કહા કે બસ અલ્લાહ તઆલાને ગૈબસે ફરિશ્તા ભેજ દિયા. ઉસને મેરા કર્ઝા અદા કર દિયા, ઈસ લિયે મુઝે રિહાઈ મિલ ગઈ. અબ્દુલ્લાહ

બિન મુબારકને ફરમાયા કે અબ અલ્લાહ તઆલાકા ઉસ પર શુક્ર અદા કરો, ઔર મૈં ભી તુમહારે લિયે દુઆએં કર રહા થા કે અલ્લાહ તઆલા તુમહેં રિહાઈ અતા ફરમા દે.

વો નૌજવાન બાદમેં કેહતે હૈં કે સારી ઝિંદગી મુઝે યે પતા ન ચલા કે મેરા કર્ઝા અદા કરનેવાલે અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક હૈં, ઈસ લિયે કે ઉસ શખ્સને અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકે સામને કસમ ખાઈ થી કે મૈં આપકી ઝિંદગીમેં ઉસકે બારેમેં કિસીકો નહીં બતાઉંગા, લેકિન જબ અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકકી વફાત હો ગઈ, તબ ઉસ શખ્સને મુઝે બતાયા કે તુમહારી રિહાઈકા સબબ દર હકીકત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) હી થે. (તારીખે બગદાદ ૧૦/૧૫૯)

કિતાબુઝ્ ઝહદ વર્રકાઈક

બહરહાલ યે ઉસ મકામકે બુઝુર્ગ હૈં કે હમેં ઉનકા નામ લેતે હુએ ભી શરમ આતી હૈ. યે કિતાબ જો હમ આજ શુરૂ કર રહે હૈં યે ઉનહીંકી લિખ્ખી હુઈ કિતાબ હૈ. જિસકા નામ હૈ "કિતાબુઝ્ ઝહદ વર્રકાઈક" યાની ઉન અહાદીસકા મજમૂઆ હૈ જિનમેં નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઝહદકી તલ્કીન ફરમાઈ હૈ. ઔર જિનકો પઢનેસે દુનિયાકી બેરગબતી ઔર આખિરતકી ફિકર પૈદા હોતી હૈ, ઔર "રકાઈક" કે માઅના વો અહાદીસ જિનકે પઢનેસે દિલમેં નરમી પૈદા હોતી હૈ. ગફલત દૂર હોતી હૈ, ઐસી અહાદીસકો "રકાઈક" યા "રિકાક" કહા જાતા હૈ. તકરીબન તમામ મુહદ્દિસીન ઐસી અહાદીસ પર એક મુસ્તકિલ બાબ કાઈમ કરતે હૈં. લેકિન ઉનહોંને ઉન અહાદીસ પર યે મુસ્તકિલ કિતાબ લિખ દી હૈ, વૈસે "કિતાબુઝ ઝહદ" કે નામસે દૂસરે મુહદ્દિસીનને ભી કિતાબેં લિખ્ખી હૈં. જૈસે

ઈમામ વકીઅ બિન જર્રાહ (રહ.), ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) ઔર ઈમામ બૈહકી (રહ.), ઈન સબકી કિતાબેં ઈસ મૌઝૂઅ પર ઈસ નામસે મૌજૂદ હૈં. લેકિન હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) કી યે કિતાબ સબસે ઝિયાદા ઈસ લિયે મશ્હૂર હુઈ કે અવ્વલ તો યે મુતકદ્દિમીનમેંસે હૈં. દૂસરે ઈસ લિયે કે અલ્લાહ તઆલાને ઉનકે હર કામકે અંદર બરકત અતા ફરમાઈ થી. ઈસ લિયે ખયાલ હુવા કે ઉનકી યે કિતાબ શુરૂ કી જાએ, ક્યા બઈદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઈસકી બરકતસે હમારે દિલોંમેં કુછ નરમી પૈદા કર દે, યે દુનિયા જો હમારે દિલોં પર છાઈ હુઈ હૈ, ઉસકે બદલે અલ્લાહ તઆલા આખિરતકી કુછ ફિકર અતા ફરમા દેં. આમીન.

દો અઝીમ નેઅમતેં ઔર ઉનસે ગફલત

ઈસ કિતાબમેં અહાદીસ ભી હૈં. ઔર સહાબા વ તાબિઈનકે કુછ આસાર ઔર વાકિઆત ભી હૈં. પેહલી હદીસ વો મશ્હૂર હદીસ હૈ જો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા :-

“નેઅમતાનિ મગ્બૂનુન ફીહિમા કષીરુમ્ મિનન્નાસ અસ્સિહ્હતુ વલ્ફરાગુ.” (બુખારી)

ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાકી અતા કી હુઈ દો નેઅમતેં ઐસી હૈં કે બહોતસે લોગ ઉનકે બારેમેં ધોકેમેં પડે હુએ હૈં, ઉનમેંસે એક નેઅમત સિહ્હત ઔર તંદુરૂસ્તી હૈ, ઔર દૂસરી નેઅમત ફરાગત ઔર ફુરસત હૈ. યે દો નેઅમતેં ઐસી હૈં કે જબ તક યે નેઅમતેં હાસિલ રેહતી હૈં ઉસ વક્ત તક ઈન્સાન ઉસ ધોકેમેં પડા રેહતા હૈ કે યે નેઅમતેં હમેશા બાકી રહેંગી, ચુનાંચે જબ તક

તંદુરૂસ્તીકા ઝમાના હૈ ઉસ વક્ત યે ખયાલ ભી નહીં આતા કે કભી બીમારી આએગી. યા ફરાગતકા ઝમાના હૈ ઉસ વક્ત યે ખ્યાલ ભી નહીં આતા કે કભી મસરૂફિયત ઈતની ઝિયાદા હો જાએગી. ઈસ લિયે જબ અલ્લાહ તઆલા સિહ્હત અતા ફરમા દેતે હૈં યા ફરાગત અતા ફરમા દેતે હૈં વો ધોકેમેં અપના વક્ત ગુઝારતા રેહતા હૈ, ઔર અચ્છે કામોંકો ટલાતા રેહતા હૈ, ઔર યે સોચતા રેહતા હૈ કે અભી તો બહોત વક્ત પડા હૈ, ઔર ઈસકા નતીજા યે હોતા હૈ કે અપની ઈસ્લાહસે મેહરૂમ રેહતા હૈ, સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) ફરમા રહે હૈં કે ઈન નેઅમતોંકી ઉસી વક્ત કદર પેહચાન લો, જબ યે હાસિલ હોં.

સિહ્હતકી કદર કર લો

યે સિહ્હતકી નેઅમત જો ઈસ વક્ત હાસિલ હૈ, ક્યા માલૂમ કે કબ તક યે હાસિલ રહેગી, કુછ પતા નહીં કે કિસ વક્ત બીમારી આ જાએ, ઔર કૈસી બીમારી આ જાએ, લિહાઝા નેકી ઔર ખૈરકે કામકો, ઔર અપની ઈસ્લાહકે કામકો, અલ્લાહ તઆલાકી તરફ રૂજૂઅકે કામકો, આખિરતકી ફિકરકો ઈસી ઝમાનેકે અંદર ઈખ્તિયાર કર લો, ક્યા પતા ફિર મૌકા મિલે યા ન મિલે.

અરે જબ બીમારી આતી હૈ તો પેહલે નોટિસ દેકર નહીં આતી. અલ્લાહ તઆલા બચાએ. અચ્છા ખાસા ચંગા ભલા તંદુરૂસ્ત ઈન્સાન હૈ મગર બૈઠે બૈઠે કિસી બીમારીકા હમ્લા હો ગયા. ઔર અબ ચલને ફિરનેકી ભી તાકત નહીં, ઈસ લિયે યે ઝમાના ટલાકર ન ગુઝારો, બલ્કે જો નેક કામ કરના હૈ વો કર ગુઝરો, યે સિહ્હત અલ્લાહ તઆલાને ઈસ લિયે અતા ફરમાઈ હૈ કે ઈસકો ઉસ આલમકે

લિયે ઈસ્તેમાલ કરો જો મરનેકે બાદ આનેવાલા હૈ, લેકિન અગર તુમને ઈસ સિહ્હતકો ગંવા દિયા. ઔર બીમારી આ ગઈ, તો ફિર ઉમરભર સર પકડકર રોઓગે, ઔર હસરત ઔર અફસોસમેં મુબ્તલા હોગે કે કાશ, ઈસ સિહ્હતકે આલમમેં કુછ કામ કર લિયા હોતા, લેકિન ઉસ વક્ત હસરત ઔર અફસોસ કરનેસે કુછ હાસિલ ન હોગા, ઈસ લિયે ઈન નેઅમતોંકી કદર કરો.

સિર્ફ એક હદીસ પર અમલ

યે હદીસ જો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાઈ હૈ યે "જવામિઉલ કલિમ" મેંસે હૈ, ઔર ગાલિબન ઈમામ અબૂ દાઉદ (રહ.) કા કૌલ હૈ કે ચંદ હદીસેં ઐસી હૈં કે અગર ઈન્સાન સિર્ફ ઉન ચંદ હદીસોં પર અમલ કર લે તો ઉસકી આખિરતકી નજાતકે લિયે કાફી હૈ, ઉનમેંસે એક હદીસ યે ભી હૈ. ઈસી વજહસે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) ને અપની કિતાબ ઈસ હદીસસે શુરૂ ફરમાઈ હૈ, ઔર ઈમામ બુખારી (રહ.) ને ભી અપની સહીહ બુખારીમેં "કિતાબુ ર્રિકાક" કો ઈસી હદીસસે શુરૂ ફરમાયા હૈ, ઈસ લિયે કે ઈસ હદીસકે ઝરીઆ હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) હમેં પેહલેસે તંબીહ ફરમા રહે હૈં. બાદમેં તંબીહ તો ખૂદ હો જાતી હૈ, લેકિન વો તંબીહ ઉસ વક્ત હોતી હૈ જબ તદર્રુકકા કોઈ રાસ્તા નહીં હોતા, ઈસ લિયે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) જો હમ પર માં બાપસે ઝિયાદા શફીક હૈં, ઔર હમારી નફસિયાત ઔર રગોંસે વાકિફ હૈં. વો ફરમા રહે હૈં કે દેખો, ઈસ વક્ત તુમહેં સિહ્હત ઔર ફરાગતકા જો આલમ મયસ્સર હૈ. ફિર બાદમેં રહે યા ન રહે ઉસસે પેહલે કે હસરતકા વક્ત આ જાએ, ઈસકો કામમેં લગા લો.

"અભી તો જવાન હૈં" શૈતાની ધોકા હૈ

યે નફસ ઈન્સાનકો ધોકા દેતા રેહતા હૈ કે મિયાં! અભી તો જવાન હૈં, અભી તો બહોત વક્ત પડા હૈ. હમને દુનિયામેં દેખા હી ક્યા હૈ, અભી તો ઝરા મઝે ઉડા લેં. ફિર જબ મૌકા આએગા તો ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલાકી તરફ રૂજૂઅ કરેંગે, ઔર ઉસ વક્ત ઈસ્લાહકી ફિકર કર લેંગે, અભી ક્યા રખ્ખા હૈ?

હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ફરમા રહે હૈં કે નફસ વ શૈતાનકે ઈસ ધોકામેં ન આઓ, જો કુછ કરના હૈ કર ગુઝરો. ઈસ લિયે કે યે વક્ત જો અલ્લાહ તઆલાને અતા ફરમાયા હૈ યે બળી કીમતી ચીઝ હૈ, યે બળી દૌલત હૈ, ઉમરકે યે લમ્હાત જો ઈસ વક્ત ઈન્સાનકો મયસ્સર હૈં, ઉસકા એક એક લમ્હા બળા કીમતી હૈ. ઉસકો બરબાદ ઔર ઝાએઅ ન કરો, બલ્કે ઉસકો આખિરતકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરો.

ક્યા હમને ઈતની ઉમર નહીં દી થી?

કુરઆને કરીમ ફરમાતા હૈ કે જબ ઈન્સાન આખિરતમેં અલ્લાહ તઆલાકે પાસ પહોંચેગા તો અલ્લાહ તઆલાસે કહેગા કે હમેં એક મરતબા ઔર દુનિયામેં ભેજ દેં, હમ નેક અમલ કરેંગે, તો અલ્લાહ તઆલા જવાબમેં ફરમાએંગે.

"અવલમ્ નુઅમ્મિર્કુમ્ મા યતઝક્કરુ ફીહિ મન્ તઝક્કર વજાઅકુમુન્નઝીર." (સૂ. ફાતિર : ૩૭)

ક્યા હમને તુમકો ઈતની ઉમર નહીં દી થી કે અગર ઉસમેં કોઈ શખ્સ નસીહત હાસિલ કરના ચાહતા તો નસીહત હાસિલ કર લેતા, સિર્ફ યે નહીં કે ઉમર દેકર તુમકો વૈસે હી છોડ દિયા, બલ્કે

તુમહારે પાસ ડરાનેવાલે તંબીહ કરનેવાલે ભેજતે રહે, એક લાખ ચોબીસ હઝાર અંબિયા (અલૈ.) ભેજે, ઔર આખિરમેં સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) કો ભેજા, ઔર હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કે ખુલફા ઔર વારિસીન તુમહેં મુસલસલ ઝંઝોડતે રહે, ઔર તુમહેં ગફલતસે બેદાર કરતે રહે ઔર આકર યે કેહતે રહે કે ખુદાકે લિયે ઈસ વક્તકો કામમેં લગા લો.

ડરાનેવાલે કૌન હૈં?

"ડરાનેવાલે" કી તફસીર મુફસ્સિરીનને મુખ્તલિફ ફરમાઈ હૈ, બાઝ મુફસ્સિરીનને ફરમાયા કે ઈસસે મુરાદ અંબિયા (અલૈ.) ઔર ઉનકે વારિસીન હૈં, જો લોગોંકો વઅઝ ઔર નસીહત કરતે હૈં. ઔર બાઝ મુફસ્સિરીનને ફરમાયા કે ઈસસે મુરાદ "સફેદ બાલ" હૈં. યાની જબ સફેદ બાલ આ ગયે તો સમઝ લો કે અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે ડરાનેવાલા આ ગયા કે અબ વક્ત આનેવાલા હૈ તૈયાર હો જાઓ, ઔર અબ ભી અપની સાબિકા ઝિંદગીસે તૌબા કર લો. ઔર અપને હાલાતકી ઈસ્લાહ કર લો, ઈસ લિયે કે સફેદ બાલ આ ગયે હૈં. ઔર બાઝ મુફસ્સિરીનને ઉસકી તફસીર "પોતે" સે કી હૈ "યાની જબ કિસીકા પોતા પૈદા હો જાએ, ઔર વો દાદા બન જાએ, વો પોતા ડરાનેવાલા હૈ ઈસ બાતસે કે બળે મિયાં તુમહારા વક્ત આનેવાલા હૈ, અબ હમારે લિયે જગહ ખાલી કરો.

મલેકુલ મૌતસે મુકાલમા

મૈંને અપને વાલિદ માજિદ હઝરત મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) સે એક વાકિઆ સુના કે કિસી શખ્સકી મલેકુલ મૌતસે

મુલાકાત હો ગઈ. ઉસ શખ્સને મલેકુલ મૌતસે શિકાયત કી, આપકા ભી અજીબ મઆમલા હૈ. દુનિયામેં કિસીકો પકડા જાતા હૈ તો દુનિયાકી અદાલતોંકા કાનૂન યે હૈ કે પેહલે ઉસકે પાસ નોટિસ ભેજતે હૈં કે તુમહારે ખિલાફ યે મુકદ્દમા કાઈમ હો ગયા હૈ, તુમ ઉસકી જવાબ દહીકે લિયે તૈયારી કરો, લેકિન આપકા મઆમલા બળા અજીબ હૈ કે જબ ચાહતે હૈં બગૈર નોટિસકે આ ધમકતે હૈં, બૈઠે બિઠાએ પહોંચ ગયે ઔર રૂહ કબ્ઝ કર લી. યે ક્યા મઆમલા હૈ? મલેકુલ મૌતને જવાબ દિયા કે મિયાં! મૈં તો ઈતને નોટિસ ભેજતા હૂં કે દુનિયામેં કોઈ ઈતને નોટિસ નહીં ભેજતા, લેકિન મૈં ક્યા કરૂં? તુમ મેરી નોટિસકી પરવા નહીં કરતે, અરે જબ તુમહેં બુખાર આતા હૈ વો મેરા નોટિસ હોતા હૈ, જબ તુમહેં કોઈ બીમારી આતી હૈ વો મેરા નોટિસ હોતા હૈ, જબ તુમહારે સફેદ બાલ આતે હૈં વો મેરા નોટિસ હોતા હૈ, તુમહારે પોતે આતે હૈં વો મેરા નોટિસ હોતા હૈ. મૈં તો ઈતને નોટિસ ભેજતા હૂં કે કોઈ હિસાબ નહીં. મગર તુમ કાન હી નહીં ધરતે.

બહરહાલ ઈસ લિયે હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ફરમા રહે હૈં કે ઈસસે પેહલે કે વો હસરતકા વક્ત આએ ખુદાકે લિયે અપને આપકો સંભાલ લો ઔર ઈસ સિહ્હતકે વક્તકો ઔર ફરાગતકે વક્તકો કામમેં લે આઓ, ખુદા જાને કલ ક્યા આલમ પેશ આએ.

જો કરના હૈ અભી કર લો

હમારે હઝરત ડાકટર અબ્દુલ હય સાહબ હમ લોગોંકો તંબીહ કરતે હુએ ફરમાતે થે કે અલ્લાહ મિયાને તુમહેં જવાની દી હૈ. સિહ્હત દી હૈ, ફરાગત દી હૈ ઉસકો કામમેં લે લો ઔર જો કુછ કરના હૈ ઈસ વક્ત કર લો. ઈબાદતેં ઈસ વક્ત કર લો. અલ્લાહકા

ઝિક્ર ઈસ વક્ત કર લો, ઈસ વક્ત ગુનાહોંસે બચ જાઓ, ફિર જબ બીમાર હો જાઓગે યા ઝઈફ હો જાઓગે તો ઉસ વક્ત કુછ બન નહીં પડેગા, ઔર યે શઅર પળ્હા કરતે થે કે,

અભી તો ઉનકી આહટ પર મૈં આંખેં ખોલ દેતા હૂં
વો કૈસા વક્ત હોગા જબ ન હોગા યે ભી ઈમકાનમેં

ઉસ વક્ત અગર દિલ ભી ચાહેગા કે આખિરતકા કુછ સામાન કર લૂં, લેકિન ઉસ વક્ત મુમકિન નહીં હોગા. કર નહીં સકોગે.

દો રકાતકી હસરત હોગી

રિવાયતમેં હૈ કે એક મરતબા હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) સફર પર તશરીફ લે જા રહે થે, રાસ્તેમેં એક કબરકો દેખા તો વહાં પર સવારીસે ઉતર ગયે ઔર ઉતરકર દો રકાત નફલ પળ્હી, ઔર ફિર સવારી પર સવાર હોકર આગે રવાના હો ગયે. સાથમેં જો હઝરાત થે ઉનહોંને સમઝા કે શાયદ કિસી ખાસ આદમીકી કબર હૈ ઈસ લિયે યહાં ઉતરકર દો રકાત પળ્હ લી. ચુનાંચે ઉનહોંને પૂછ્રા કે હઝરત ક્યા બાત હૈ? આપ યહાં ક્યૂં ઉતરે? ઉનહોંને જવાબ દિયા કે બાત અસલમેં યે હૈ કે જબ મૈં યહાંસે ગુઝરા તો મેરે દિલમેં ખયાલ આયા કે જો લોગ કબરોંમેં પહોંચ ચુકે હૈં ઉનકા અમલ ખતમ હો ચુકા હૈ, ઔર જૈસાકે હદીસ શરીફમેં હૈ કે યે લોગ કબરોંકે અંદર ઈસ બાતકી હસરત કરતે હૈં કે કાશ હમેં ઈતના મૌકા ઔર મિલ જાએ કે હમ દો રકાતેં ઔર પળ્હ લેં. ઔર હમારી નેકિયોંમેં ઔર હમારે આમાલમેં દો રકાત નફલકા ઔર ઈઝાફા હો જાએ. લેકિન ઈસ હસરતકે બાવજૂદ ઉનકે પાસ નફલ પળ્હનેકા મૌકા નહીં હોતા તો મુઝે ખયાલ આયા કે અલ્લાહ તઆલાને મુઝે યે

મૌકા દે રખ્ખા હૈ, ઈસ લિયે ચલો મૈં જલ્દીસે દો રકાત નફલ પળહ લૂં. ઈસ લિયે મૈંને ઉતરકર દો રકાત નફલ પળહ લી. બહરહાલ અલ્લાહ તઆલા જિનકો યે ફિકર અતા ફરમાતે હૈં વો અપને એક એક લમ્હેકો ઈસ તરહ કામમેં લાતે હૈં.

નેકિયોંસે મીઝાને અમલ ભર લો

યે વક્તકે લમ્હાત બળે કીમતી હૈં, ઈસી વાસ્તે કહા ગયા કે મૌતકી તમન્ના ન કરો, ઈસ લિયે કે ક્યા માલૂમ મૌતકે બાદ ક્યા હોનેવાલા હૈ.

અરે જો કુછ ફુરસત ઔર મોહલત અલ્લાહ તઆલાને અતા ફરમા રખ્ખી હૈ, સબ કુછ ઉસીમેં હોના હૈ. આગે જાકે કુછ નહીં હોગા, ઈસ લિયે ઈસ દુનિયામેં જો લમ્હાત અલ્લાહ તઆલાને અતા ફરમાએ હૈં ઉસકો ગનીમત સમઝો, ઔર ઉસકો કામમેં લે લો. મસલન એક લમ્હામેં અગર એક મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ કેહ દો, હદીસ શરીફમેં આતા હૈ કે એક મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ પળહનેસે મીઝાને અમલકા આધા પલડા ભર જાતા હૈ, ઔર એક મરતબા અલ્હમ્દુલિલ્લાહ કેહ દિયા તો અબ મીઝાને અમલકા પૂરા પલડા ભર ગયા, દેખિયે યે લમહાત કિતને કીમતી હૈં. લેકિન તુમ ઉસકો ગંવાતે ફિર રહે હો, ખુદાકે લિયે ઉસકો ઈસ કામમેં ઈસ્તેમાલ કર લો. (કંઝુલ ઉમ્માલ હદીસ નં. ૨૦૧૮)

હાફિઝ ઈબ્ને હજર ઔર વક્તકી કદર

હાફિઝ ઈબ્ને હજર (રહ.) બળે દરજેકે મુહદ્દિસીનમેંસે હૈં ઔર બુખારી શરીફકે શારેહ હૈં, ઔર ઈલ્મકે પહાડ હૈં, અમલકે

જિસ મકામ પર અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો પહોંચાયા થા, આજ ઈન્સાન ઉસ મકામકા તસવ્વુર ભી નહીં કર સકતા, આલિમ ઔર મુસન્નિફ ઔર મુહદ્દિસકે નામસે મશ્હૂર હૈં, ઉનકે હાલાતમેં લિખ્ખા હૈ કે જિસ વક્ત તસનીફ કર રહે હોતે તો કિતાબ લિખતે લિખતે જબ કલમકા કિત્તા ખરાબ હો જાતા. ઉસ ઝમાનેમેં લકડીકે કલમ હોતે થે, ઔર બાર બાર ઉસકા કિત્તા બનાના પડતા થા તો ઉસકો ચાકૂસે દો બારા દુરૂસ્ત કરના પડતા થા. ઔર ઉસમેં થોડાસા વક્ત લગતા તો યે વક્ત ભી બેકાર ગુઝારના ગવારા નહીં થા, ચુનાંચે જિતના વક્ત કિત્તા લગાનેમેં ગુઝરતા ઉતની દેર "સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુલિલ્લાહિ વ લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર." પઢતે રેહતે થે. તાકે યે વક્ત ભી ઝાએઅ ન જાએ. ઈસ લિયે કે જો વક્ત તસ્નીફ કરનેમેં ગુઝર રહા હૈ, વો તો અલ્લાહ તઆલાકી ઈબાદત હી મેં ગુઝર રહા હૈ. લેકિન જો ચંદ લમ્હાત મિલે હૈં ઉસકો ક્યૂં ઝાએઅ કરેં. ઔર ઉસમેં તીસરા કલિમા પઢ લેં. તાકે યે લમ્હાત ભી બેકાર ન જાએં. બહરહાલ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે ઈસ ઈરશાદકા હાસિલ યે હૈ કે વક્તકી કદર પેહચાનેં.

હઝરત મુફ્તી સાહબ ઔર વક્તકી કદર

આજ હમારે માહોલમેં સબસે ઝિયાદા બેકદર ઔર બેવક્ત ચીઝ વક્ત હૈ. ઉસકો જિસ તરહ ચાહા ગંવા દિયા. ગપશપમેં ગુઝાર દિયા, યા ફુઝૂલિયાતમેં ગુઝાર દિયા, યા બિલાવજહ ઐસે કામકે અંદર ગુઝાર દિયા જિસમેં ન દુનિયાકા નફા ન દીનકા નફા. મેરે વાલિદ માજિદ હઝરત મુફ્તી સાહબ (રહ.) ફરમાયા કરતે થે કે મૈં અપને વક્તકો તોલ તોલકર ખર્ચ કરતા હૂં, તાકે કોઈ લમ્હા બેકાર ન

ગુઝરે. દીનકે કામમેં ગુઝરે, યા દુનિયાકે કામમેં ગુઝરે. ઔર દુનિયાકે કામમેં ભી અગર નિય્યત સહીહ હો તો વો ભી બિલ આખિર દીન હીકા કામ બન જાતા હૈ. ઔર હમેં નસીહત કરતે હુએ ફરમાયા કરતે થે કે યે બાત તો હૈ ઝરા શરમકી સી, લેકિન તુમહેં સમઝાનેકે લિયે કેહતા હૂં, કે જબ ઈન્સાન બૈતુલખલામેં બૈઠા હોતા હૈ તો વો વક્ત ઐસા હૈ કે ઉસમેં ન તો ઈન્સાન ઝિક્ર કર સકતા હૈ ઈસ લિયે કે ઝિક્ર કરના મના હૈ. ઔર ન કોઈ ઔર કામ કર સકતા હૈ, ઔર મેરી તબીઅત ઐસી બન ગઈ હૈ કે જો વક્ત વહાં બેકારીમેં ગુઝરતા હૈ વો બહોત ભારી હોતા હૈ, કે ઉસમેં કોઈ કામ નહીં હો રહા હૈ. ઈસ લિયે ઉસ વક્તકે અંદર મૈં બૈતુલખલાકે લોટેકો ધો લેતા હૂં. તાકે યે વક્ત ભી કિસી કામમેં લગ જાએ, ઔર તાકે જબ બાદમેં દૂસરા આદમી આકર ઉસ લોટેકો ઈસ્તેમાલ કરે તો ઉસકો ગંદા ઔર બુરા માલૂમ ન હો,

ઔર ફરમાયા કરતે થે કે પેહલેસે સોચ લેતા હૂં કે ફલાં વક્તમેં મુઝે પાંચ મિનિટ મિલેંગે, ઉસ પાંચ મિનિટમેં ક્યા કામ કરના હૈ? યા ખાના ખાનેકે ફૌરન બાદ પઢના લિખના મુનાસિબ નહીં હૈ. બલ્કે દસ મિનિટકા વકફા હોના ચાહિયે તો મૈં પેહલેસે સોચકર રખતા હૂં કે ખાનેકે બાદ યે દસ મિનિટ ફલાં કામમેં સર્ફ કરને હૈં, ચુનાંચે ઉસ વક્તમેં વો કામ કર લેતા હૂં.

જિન હઝરાતને મેરે વાલિદ માજિદ (રહ.) કી ઝિયારત કી હૈ, ઉનહોંને દેખા હોગા કે આપ કારકે અંદર સફર ભી કર રહે હૈં ઔર કલમ ભી ચલ રહા હૈ, બલ્કે મૈંને તો ઉનકો રિક્ષાકે અંદર સફરકે દૌરાન ભી લિખતે હુએ દેખા હૈ જિસમેં ઝટકે ભી બહોત લગતે હૈં, ઔર એક જુમ્લા બળે કામકા ઈરશાદ ફરમાયા કરતે થે, જો સબકે લિયે યાદ રખનેકા હૈ, અલ્લાહ તઆલા અપની

રહમતસે ઉસ પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન. ફરમાતે થે કે દેખો.

કામ કરનેકા બેહતરીન ગુર

જિસ કામકો ફુરસતકે ઈન્તિઝારમેં રખ્ખા વો ટલ ગયા, યાની જિસકો ઈસ ઈન્તિઝારમેં રખ્ખા કે જબ ફુરસત મિલેગી તબ કરેંગે, વો ટલ ગયા. વો કામ ફિર નહીં હોગા. કામ કરનેકા રાસ્તા યે હૈ કે દો કામોંકે દરમિયાન તીસરે કામકો ઝબરદસ્તી ઉસકે અંદર દાખિલ કર દો, તો વો કામ હો જાએગા. મૈં તો અપને વાલિદ માજિદ (રહ.) કા એહસાનમંદ હૂં, અલ્લાહ તઆલા ઉનકે દરજાત બુલંદ ફરમાએ. આમીન. આપકા ફરમાયા હુવા યે જુમ્લા હમેશા પેશે નઝર રેહતા હૈ, ઔર આંખોંસે ઉસકા મુશાહિદા કરતા હૂં કે વાકઈ જિસ કામકે બારેમેં યે સોચતા હૂં કે ફુરસત મિલેગી તો કરેંગે, વો કામ કભી નહીં હોતા, ઈસ લિયે કે હવાદિસ રોઝગાર ઐસે હૈં કે ફિર વો મૌકા દેતે હી નહીં, હાં જિસ કામકી ઈન્સાનકે દિલમેં અહમિયત હોતી હૈ, ઈન્સાન ઉસ કામકો કર હી ગુઝરતા હૈ, ઝબરદસ્તી કર લેતા હૈ, ચાહે વક્ત મિલે યા ન મિલે.

ક્યા ફિર ભી નફસ સુસ્તી કરેગા?

હમારે હઝરત ડાક્ટર અબ્દુલ હય સાહબ ફરમાયા કરતે થે કે દેખો, વક્તકો કામમેં લગાનેકા તરીકા સુન લો, મસલન તુમહેં યે ખયાલ હુવા કે ફલાં વક્તમેં તિલાવત કરેંગે, યા નફલ નમાઝ પઢેંગે, લેકિન જબ વો વક્ત આયા તો અબ તબીઅતમેં સુસ્તી હો રહી હૈ ઔર ઉઠનેકો દિલ નહીં ચાહ રહા હૈ. તો ઐસે વક્તમેં અપને નફસકી

ઝરા તરબિયત કિયા કરો. ઔર ઈસ નફસસે કહો કે અચ્છા, ઈસ વક્ત તો તુમહેં સુસ્તી હો રહી હૈ ઔર બિસ્તરસે ઉઠનેકો દિલ નહીં ચાહ રહા હૈ, લેકિન યે બતાઓ કે અગર ઈસ વક્ત બાદશાહકી તરફસે યે પૈગામ આ જાએ કે હમ તુમહેં બહોત બળા ઈન્આમ યા બહોત બળા મનસબ યા બહોત બળા ઓહદા યા બહોત બળી મુલાઝિમત દેના ચાહતે હૈં, ઈસ લિયે તુમ ઈસ વક્ત ફૌરન હમારે પાસ આ જાઓ. બતાઓ ક્યા ઉસ વક્ત ભી સુસ્તી રહેગી? ઔર ક્યા તુમ યે જવાબ દે દોગે કે મૈં ઈસ વક્ત નહીં આ સકતા, ઈસ વક્ત તો મુઝે નીંદ આ રહી હૈ. કોઈ ભી ઈન્સાન જિસમેં ઝરા ભી અકલ વ હોશ હૈ, બાદશાહકા યે પૈગામ સુનકર ઉસકી સારી સુસ્તી કાહિલી ઔર નીંદ દૂર હો જાએગી, ઔર ખૂશીકે મારે ફૌરન ઉસ ઈન્આમકો લેનેકે લિયે ભાગ ખડા હોગા, કે મુઝે ઈતના બળા ઈન્આમ મિલનેવાલા હૈ.

લિહાઝા ઉસ વક્ત નફસ ઉસ ઈન્આમકે હુસૂલકે લિયે ભાગ પડેગા. તો ઈસસે માલૂમ હુવા કે હકીકતમેં ઉઠનેસે કોઈ ઉઝર નહીં હૈ, અગર હકીકતમેં વાકિઅતન ઉઠનેસે કોઈ ઉઝર હોતા તો ઉસ વકત ન જાતે, બલ્કે બિસ્તર પર પડે રેહતે, લિહાઝા યે તસવ્વુર કરો કે દુનિયાકા એક બાદશાહ જો બિલકુલ આજિઝ, દર આજિઝ, દર આજિઝ, વો અગર તુમહેં એક મન્સબકે લિયે બુલા રહા હૈ તો ઉસકે લિયે ઈતના ભાગ રહે હો, લેકિન વો અહકમુલ હાકિમીન, જિસકે કબ્ઝા ઔર કુદરતમેં પૂરી કાઈનાત હૈ. દેનેવાલા વો હૈ, છીનનેવાલા વો હૈ, ઉસકી તરફસે બુલાવા આ રહા હૈ તો તુમ ઉસકે દરબારમેં હાઝિર હોનેમેં સુસ્તી કર રહે હો? ઈસ તસવ્વુરસે ઈન્શા અલ્લાહ હિંમત પૈદા હોગી, ઔર વો વક્ત જો બેકાર જા રહા હૈ વો ઈન્શા અલ્લાહ કામમેં લગ જાએગા.

શહવાની ખયાલાતકા ઈલાજ

હઝરત ડાકટર સાહબ (રહ.) એક મરતબા ફરમાને લગે કે યે જો ગુનાહકે દાઈયે ઔર તકાઝે પૈદા હોતે હૈં, ઉનકા ઈલાજ ઈસ તરહ કરો કે જબ દિલમેં યે સખ્ત તકાઝા પૈદા હો કે ઈસ નિગાહકો ગલત જગહ પર ઈસ્તેમાલ કરકે લઝ્ઝત હાસિલ કરૂં, તો ઉસ વક્ત ઝરાસા યે તસવ્વુર કરો કે અગર મેરે વાલિદ મુઝે ઈસ હાલતમેં દેખ લેં, ક્યા ફિર ભી યે હરકત જારી રખ્ખૂંગા? યા અગર મુઝે યે માલૂમ હો કે મેરે શેખ મુઝે ઈસ હાલતમેં દેખ રહે હૈં ક્યા ફિર ભી યે કામ જારી રખ્ખૂંગા? યા મુઝે પતા હો કે મેરી ઔલાદ મેરી ઈસ હરકતકો દેખ રહી હૈ તો ક્યા ફિર ભી યે કામ જારી રખ્ખૂંગા? ઝાહિર હૈ કે અગર ઉનમેં કોઈ ભી મેરી ઈસ હરકતકો દેખ રહા હોગા તો મૈં અપની નઝર નીચી કર લૂંગા, ઔર યે કામ નહીં કરૂંગા. ચાહે દિલમેં કિતના શદીદ તકાઝા પૈદા ક્યૂં ન હો.

ફિર યે તસવ્વુર કરો કે ઉન લોગોંકે દેખને ન દેખનેસે મેરી દુનિયા ઔર આખિરતમેં કોઈ ફર્ક નહીં પડતા, લેકિન મેરી ઈસ હાલતકો જો અહકમુલ હાકિમીન દેખ રહા હૈ ઉસકી પરવાહ મુઝે ક્યૂં ન હો, ઈસ લિયે કે વો મુઝે ઈસ પર સઝા ભી દે સકતા હૈ. ઈસ ખ્યાલ ઔર તસવ્વુરકી બરકતસે ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઈસ ગુનાહસે મેહફૂઝ રખ્ખેંગે.

તુમહારી ઝિંદગીકી ફિલ્મ ચલા દી જાએ તો?

હઝરત ડાકટર સાહબકી એક બાત ઔર યાદ આ ગઈ, ફરમાતે થે કે ઝરા ઈસ બાતકા તસવ્વુર કરો કે અગર અલ્લાહ

તઆલા આખિરતમેં તુમસે યૂં ફરમાએં કે, અચ્છા અગર તુમહેં જહન્નમસે ડર લગ રહા હૈ તો ચલો હમ તુમહેં જહન્નમસે બચા લેંગે, લેકિન ઉસકે લિયે એક શર્ત હૈ, વો યે કે હમ એક યે કામ કરેંગે કે તુમહારી પૂરી ઝિંદગી જો બચપનસે જવાની ઔર બુળ્હાપે તક ઔર મરને તક તુમને ગુઝારી હૈ, ઉસકી હમ ફિલ્મ ચલાએંગે. ઔર ઉસ ફિલ્મકે દેખનેવાલોંમેં તુમહારા બાપ હોગા, તુમહારી માં હોગી, તુમહારે બહન ભાઈ હોંગે, તુમહારી ઔલાદ હોગી, તુમહારે શાગિર્દ હોંગે, તુમહારે ઉસ્તાઝ હોંગે. તુમહારે દોસ્ત અહબાબ હોંગે. ઔર ઉસ ફિલ્મકે અંદર તુમહારી પૂરી ઝિંદગીકા નકશા સામને કર દિયા જાએગા, અગર તુમહેં યે બાત મંઝૂર હો તો ફિર તુમહેં જહન્નમસે બચા લિયા જાએગા.

ઉસકે બાદ હઝરત ફરમાતે થે કે ઐસે મૌકા પર આદમી શાયદ આગકે અઝાબકો ગવારા કર લેગા, મગર ઈસ બાતકો ગવારા નહીં કરેગા કે ઈન તમામ લોગોંકે સામને મેરી ઝિંદગીકા નકશા આ જાએ. લિહાઝા જબ અપને માં, બાપ, દોસ્ત અહબાબ, અઝીઝો અકારિબ ઔર મખ્લૂકકે સામને અપની ઝિંદગીકે અહવાલકા આના ગવારા નહીં, તો ફિર ઈન અહવાલકા અલ્લાહ તઆલાકે સામને આના કૈસે ગવારા કર લોગે? ઈસકો ઝરા સોચ લિયા કરો.

કલ પર મત ટાલો

બહરહાલ યે હદીસ જો હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાઈ યે બળે કામકી હદીસ હૈ, ઔર લૌહે દિલ પર નકશ કરનેકે કાબિલ હૈ કે ઉમરકા એક એક લમ્હા બળા કીમતી હૈ, જો વક્ત ઈસ વક્ત મિલા હુવા હૈ ઉસકો ટલાઓ નહીં. ઔર યે જો

ઈન્સાન સોચતા હૈ કે અચ્છા યે કામ કલસે કરેંગે, વો કલ ફિર આતા નહીં, જો કામ કરના હૈ વો અભી ઔંર આજ હી શુરૂ કર દો, બિલા તાખીર શુરૂ કર દો. ક્યા પતા કે કલ આએ યા ન આએ. ક્યા પતા કે કલકો યે દાઈયા મૌજૂદ રહે યા ન રહે, ક્યા પતા કે કલકો હાલાત સાઝગાર રહેં યા ન રહેં, ક્યા પતા કે કલકો કુદરત રહે યા ન રહે. ઔર ક્યા પતા કે કલકો ઝિંદગી રહે યા ન રહે. ઈસ લિયે કુરઆને કરીમમેં ફરમાયા કે,

"વસારિઊ ઈલા મગ્ફિરતિમ્ મિર્રબ્બિકુમ વ જન્નતિન્ અર્દુહસ્સમાવાતુ વલ્અર્દુ." (સૂ. આલે ઈમરાન : ૧૩૩)

યાની અપને પરવરદિગારકી મગફિરતકી તરફ જલ્દી દૌડો, દેર ન કરો, ઔર ઉસ જન્નતકી તરફ દૌડો જિસકી ચૌળાઈ સારે આસમાન ઔર ઝમીન હૈ.

નેક કામમેં જલ્દબાઝી પસંદીદા હૈ

જલ્દબાઝી વૈસે તો કોઈ અચ્છી ચીઝ નહીં. લેકિન નેકીકે કામમેં જલ્દી કરના ઔર જિસ નેકીકા ખ્યાલ દિલમેં પૈદા હુવા હૈ, ઉસ નેકીકો કર ગુઝરના યે અચ્છી બાત હૈ. ઔર "મુસારિઅત" કે માઅના હૈં એક દૂસરેસે આગે બળ્હનેકી કોશિશ કરો, રેસ કરો, મુકાબલા કરો, અગર દૂસરા આગે બળ્હ રહા હૈ તો મૈં ઉસસે ઔર આગે બળ્હ જાઉં. ઔર ઈસી કામકે લિયે અલ્લાહ તબારક વ તઆલાને હમેં યે વક્ત અતા ફરમાયા હૈ, ઈસ હદીસકો અલ્લાહ તઆલા હમારે દિલોંમેં ઉતાર દે, ઔર ઈસ પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમા દે. આમીન. આજ હમ લોગોંને અપને આપકો ગફલત ઔર બેફિકરીમેં મુબ્તલા કિયા હુવા હૈ. ચોબીસ ઘંટેકે સોચ

બિચારમેં આખિરતકી ફિકર ઔર આખિરતકા ધ્યાન બહોત કમ આતા હૈ. ગફલતમેં બહ્હતે ચલે જા રહે હૈં. ઈસ મઝમૂનકો હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઈસ તરહ ઈરશાદ ફરમાયા કે,

પાંચ ચીઝોંકો ગનીમત સમઝો

ઉમર બિન મૈમૂન (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને એક સાહબકો નસીહત કરતે હુએ ફરમાયા કે પાંચ ચીઝોંકો પાંચ ચીઝોંસે પેહલે ગનીમત સમઝો. બુઢ્હાપેસે પેહલે જવાનીકો ગનીમત સમઝો, ઔર બીમારીસે પેહલે સિહ્હતકો ગનીમત સમઝો, ઔર અપની માલદારીકો મોહતાજીસે પેહલે ગનીમત સમઝો, ઔર ફુરસતકો મશ્ગૂલીસે પેહલે ગનીમત સમઝો, ઔર અપની ઝિંદગીકો મૌતસે પેહલે ગનીમત સમઝો.

જવાનીકી કદર કર લો

મતલબ યે હૈ યે પાંચોં ઐસી હૈં કે ઉનકા ખાતમા હોનેવાલા હૈ. ઈસ વક્ત જવાની હૈ, લેકિન જવાનીકે બાદ બુઢ્હાપા આનેવાલા હૈ, યે જવાની હમેશા બાકી રેહનેવાલી નહીં હૈ, બલ્કે યા તો ઉસકે બાદ બુઢ્હાપા આએગા યા મૌત આએગી, તીસરા કોઈ રાસ્તા નહીં હૈ, ઈસ લિયે ઉસ બુઢ્હાપેસે પેહલે ઈસ જવાનીકો ગનીમત સમઝો. યે કુવ્વત ઔર તવાનાઈ ઔર સિહ્હત અલ્લાહ તઆલાને ઈસ વક્ત અતા ફરમાઈ હૈ, ઉસકો ગનીમત સમઝકર અચ્છે કામમેં લગા લો. બુઢાપેમેં તો યે હાલ હો જાતા હૈ કે ન મુંહમેં દાંત ઔર ન પેટમેં આંત, ઉસ વક્ત ક્યા કરોગે જબ હાથ પાંવ નહીં હિલા

સકોગે, શેખ સઅદી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે,

વક્તે પીરી ગર્ગ ઝાલિમ મીશવદ પરહેઝગાર
દર જવાની તૌબા કરદન શેવહ પૈગંબરી

બુળ્હાપેમેં તો ઝાલિમ ભેડિયા ભી પરહેઝગાર બન જાતા હૈ, ક્યૂં? ઈસ લિયે કે ખા હી નહીં સકતા, હિંમત હી ન રહી, અબ કિસકો ખાએગા. અરે જવાનીમેં તૌબા કરના પૈગંબરોંકા શેવા હૈ, ઈસ લિયે ફરમાયા કે બુળ્હાપેસે પેહલે જવાનીકો ગનીમત સમઝો.

સિહ્હત, માલદારી ઔર ફુરસતકી કદર કરો

ઈસ વક્ત સિહ્હત હૈ, લેકિન યાદ રખ્ખો, કોઈ ઈન્સાન દુનિયાકે અંદર ઐસા નહીં હૈ કે સિહ્હતકે બાદ ઉસકો બીમારી ન આએ. બીમારી ઝરૂર આએગી, લેકિન પતા નહીં કબ આ જાએ, ઈસ લિયે ઉસસે પેહલે ઈસ મૌજૂદા સિહ્હતકો ગનીમત સમઝો.

ઔર ઈસ વક્ત અલ્લાહ તઆલાને માલી ફરાગત ઔર માલદારી અતા ફરમાઈ હૈ, કુછ પતા નહીં કે યે કબ તકકી હૈ, કિતને લોગ ઐસે હૈં જિનકે હાલાત બદલ ગયે હૈં, અચ્છે ખાસે અમીર કબીર થે, મગર અબ ફકીર હો ગયે. ખુદા જાને કબ ક્યા હાલ પેશ આ જાએ, ઉસ વક્તકે આનેસે પેહલે ઈસ માલદારીકો ગનીમત સમઝો ઔર ઉસકો અપની આખિરત સંવારનેકે લિયે ઈસ્તેમાલ કર લો.

ઔર અપની ફુરસતકો મશ્ગૂલીસે પેહલે ગનીમત સમઝો, યાની ફુરસતકે જો લમ્હાત અલ્લાહ તઆલાને અતા ફરમાએ હૈં. યે મત સમઝો કે યે હમેશા બાકી રહેંગે, કભી ન કભી મશ્ગૂલી ઝરૂર આએગી. ઈસ લિયે ઈસ ફુરસતકો સહીહ કામમેં લગા લો. ઔર ઝિંદગીકો મૌતસે પેહલે ગનીમત સમઝો.

સુબહકો યે દુઆએં કર લો

ઔર ઈસ ઝિંદગીકે ઔકાતકો કામમેં લેનેકા તરીકા યે હૈ કે અપની સુબહસે શામ તકકી ઝિંદગીકા નિઝામુલ ઔકાત બનાઓ, ઔર ફિર ઉસકા જાઈઝા લો કે મૈં ક્યા ક્યા કર રહા હૂં, ઔર મૈં આમાલે ખૈરકે અંદર ક્યા ક્યા ઈઝાફા કર સકતા હૂં. ઉનકા ઈઝાફા કરો. ઔર મૈં કિન કિન ગુનાહોંકે અંદર મુબ્તલા હૂં ઉનકો છોડો, ઔર સુબહકો નમાઝ પઢકર યે દુઆ માંગા કરો કે યા અલ્લાહ યે દિન આનેવાલા હૈ મૈં બાહિર નિકલૂંગા. ખુદા જાને ક્યા હાલાત પેશ આએં. યા અલ્લાહ મૈં ઈસકા ઈરાદા કર રહા હૂં કે આજકે દિનકો આખિરતકે લિયે ઝખીરા બનાઉંગા, અય અલ્લાહ! મુઝે ઉસકી તૌફીક અતા ફરમા, હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) સુબહકે વક્ત દુઆએં માંગા કરતે થે. ઉન દુઆઓંકો યાદ કર લેના ચાહિયે, ઔર સુબહકો વો દુઆએં ઝરૂર માંગની ચાહિયે, ચુનાંચે આપ દુઆ ફરમાતે,

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક ખૈર મા ફી હાઝલ યૌમિ વ ખૈર મા બઅ્દહૂ, અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિક મિન્ શર્રિ માફી હાઝલ યૌમિ વ શર્રિ મા બઅ્દહૂ. (તિરમિઝી)

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક ખૈર હાઝલ યૌમિ વ ફત્હહૂ વ નસ્રહૂ વ નૂરહૂ વ બરકતહૂ વ હુદાહ. (અબૂ દાઉદ)

હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ઐસી ઐસી દુઆએં બતા ગયે કે દીન ઔર દુનિયાકી કોઈ હાજત નહીં છોડી, જિનકો યે દુઆએં યાદ હોં વો સુબહકે વક્ત ઈન દુઆઓંકો પઢ લે. ઔર જિનકો યે દુઆએં યાદ ન હોં, વો ઉર્દૂમેં અલ્લાહ તઆલાસે યે દુઆ કર લે કે યા અલ્લાહ! યે દિન શુરૂ કર રહા હૂં, ઔર યે ઈરાદા કર રહા હૂં કે

ઈસ દિનકે ચોબીસ ઘંટોંકો સહીહ ઈસ્તેમાલ કરૂંગા, ગલત ઈસ્તેમાલ ઔર બેફાઈદા ઝાએઅ કરનેસે બચાઉંગા, મૈં તો ઈરાદા કર રહા હૂં, લેકિન યા અલ્લાહ! મૈં ક્યા ઔર મેરા ઈરાદા ક્યા, મેરા અઝ્મ ક્યા. મેરી હિંમત ઔર મેરે હૌસલેકી ક્યા હકીકત હૈ, અઝ્મ દેનેવાલે ભી આપ હૈં, હિંમત દેનેવાલે ભી આપ હૈં, હૌસલા દેનેવાલે ભી આપ હૈં. આપ હી અપને ફઝલસે મુઝે ઐસે રાસ્તે પર લગા દીજિયે, ઐસે હાલાત પૈદા ફરમા દીજિયે કે મૈં ઈસ દિનકે ચોબીસ ઘંટોંકો આપકી મરઝીકે મુતાબિક સર્ફ કર દૂં. બસ સુબહ ઉઠકર રોઝાના યે દુઆ માંગ લિયા કરો, ઈન્શા અલ્લાહ ઉસકી બરકતસે અલ્લાહ તઆલા ઉસ દિનકે ઔકાતકો ઝાએઅ હોનેસે બચા લેંગે.

આગે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) હઝરત હસન બસરીકે દો કૌલ નકલ ફરમાતે હૈં,

હઝરત હસન બસરી (રહ.)

હઝરત હસન બસરી (રહ.) બળે દરજેકે તાબઈનમેંસે હૈં, ઔર હમારે મશાઈખ ઔર તરીકતકે જિતને સિલસિલે હૈં, ઉન સબકી ઈન્તિહા હઝરત બસરી (રહ.) પર હોતી હૈ, યાની ઈબ્તિદા હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) સે હુઈ. ઉસકે બાદ હઝરત અલી (રદિ.) હૈં. ઔર ઉનકે બાદ હઝરત હસન બસરી (રહ.) હૈં. ચુનાંચે જો હઝરાત શજરા પળ્હતે હૈં ઉનકો માલૂમ હોગા કે ઉસમેં હઝરત હસન બસરી (રહ.) કા નામ ભી આતા હૈ. ઈસ તરહ હમ સબ ઉનકે એહસાનમંદ હૈં. હમ સબકી ગરદનેં ઉનકે એહસાનાતસે ઝુકી હુઈ હૈં, ઈસ લિયે કે હમકો અલ્લાહ તઆલાને જો કુછ અતા ફરમાયા હૈ વો ઉનહીં બુઝુર્ગોંકે વાસ્તેસે અતા ફરમાયા હૈ, બહરહાલ યે બળે દરજેકે ઔલિયા અલ્લાહમેંસે હૈં.

વક્ત સોના ચાંદીસે ઝિયાદા કીમતી હૈ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) ને યહાં ઉનકે દો કૌલ નકલ કિયે હૈં, પેહલે કૌલમેં વો ફરમાતે હૈં કે મૈંને ઐસે લોગોંકો પાયા હૈ, "લોગોં" સે મુરાદ સહાબએ કિરામ હૈં. ઈસ લિયે કે યે ખૂદ તાબઈનમેંસે હૈં, ઈસ લિયે ઉનકે અસાતિઝા હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કે સહાબા થે, ફરમાતે હૈં કે મૈંને ઉન લોગોંકો પાયા હૈ ઔર ઉન લોગોંકી સોહબત ઉઠાઈ હૈ જિનકા અપને ઉમરકે લમ્હાત ઔર ઔકાત પર બુખ્લ સોને ચાંદીકે દિરહમ ઔર દીનારસે કહીં ઝિયાદા થા. યાની જિસ તરહ આમ આદમીકી તબીઅત સોને ચાંદીકી તરફ માઈલ હોતી હૈ. ઔર ઉસકો હાસિલ કરનેકા શૌક હોતા હૈ. ઔર અગર કિસીકે પાસ સોના ચાંદી આ જાએ તો વો ઉસકો બળી હિફાઝતસે રખતા હૈ. ઔર ઉસકો બેજગહ રખનેસે પરહેઝ કરતા હૈ તાકે કહીં ચોરી ન હો જાએ, યા ઝાએઅ ન હો જાએ. ઈસ તરહ યે વો લોગ થે જો સોને ચાંદીસે કહીં ઝિયાદા અપની ઉમરકે લમ્હાતકી હિફાઝત કરતે થે, ઈસ લિયે કે ઝિંદગીકા એક લમ્હા સોને ચાંદીકી અશરફિયોંસે કહીં ઝિયાદા કીમતી હૈ. કહીં ઐસા ન હો કે ઉમરકા કોઈ લમ્હા કિસી બેકાર કામમેં, યા નાજાઈઝ કામમેં, યા ગલત કામમેં સર્ફ હો જાએ. વો લોગ વક્તકી કદરો કીમત પેહચાનતે થે કે ઉમરકે જો લમ્હાત અલ્લાહ તઆલાને અતા ફરમાએ હૈં યે બળી અઝીમ નેઅમત હૈ કે ઉસકી કોઈ હદ વ હિસાબ નહીં, ઔર યે નેઅમત કબ તક હાસિલ રહેગી? ઉસકે બારેમેં હમેં કુછ માલૂમ નહીં. ઈસ લિયે ઉસકો ખર્ચ કરનેમેં બળી એહતિયાતસે કામ લેતે થે.

દો રકાત નફલકી કદર

એક મરતબા હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) એક કબરકે પાસસે ગુઝર રહે થે, તો ઉસ વક્ત સહાબા જો સાથ થે ઉનસે ખિતાબ કરતે હુએ ફરમાયા કે યે જો દો રકાત નફલ કભી જલ્દી જલ્દીમેં તુમ પઢ લેતે હો ઔર ઉનકો તુમ બહોત મામૂલી સમઝતે હો, લેકિન યે શખ્સ જો કબરમેં લેટા હુવા હૈ ઉસકે નઝદીક યે દો રકાત નફલ સારી દુનિયા ઔર દુનિયાકી તમામ ચીઝોંસે બેહતર હૈં. ઈસ લિયે કે યે કબરવાલા શખ્સ ઈસ બાત પર હસરત કર રહા હૈ કે કાશ મુઝે ઝિંદગીમેં દો મિનિટ ઔર મિલ જાતે તો મૈં ઉસમેં દો રકાત નફલ ઔર પઢ લેતા. ઔર અપને નામએ આમાલમેં ઈઝાફા કર લેતા.

મકબરેસે આવાઝ આ રહી હૈ

હમારે વાલિદ માજિદ હઝરત મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) કી કહી હુઈ એક નઝમ પઢનેક કાબિલ હૈ. જો અસલમેં હઝરત અલી (રદિ.) કે કલામસે માખૂઝ હૈ. ઈસ નઝમકા ઉનવાન હૈ. "મકબરેકી આવાઝ" જૈસાકે એક શાઈરાના તખય્યુલ હોતા હૈ કે એક કબરકે પાસસે ગુઝર રહે હૈં. તો વો કબરવાલા ગુઝરનેવાલેકો આવાઝ દે રહા હૈ. ચુનાંચે વો નઝમ ઈસ તરહ શુરૂ કી હૈ :

મકબરે પર ગુઝરનેવાલે સુન
ઠહર, હમ પર ગુઝરનેવાલે સુન

હમ ભી એક દિન ઝમીન પર ચલતે થે
બાતોં બાતોંમેં હમ મચલતે થે

યે કેહકર ઉસને ઝબાને હાલસે અપની દાસ્તાન સુનાઈ હૈ કે હમ ભી ઈસ દુનિયાકે એક ફર્દ થે. તુમહારી તરહ ખાતે પીતે થે. લેકિન સારી ઝિંદગીમેં હમને જો કુછ કમાયા ઉસમેંસે એક ઝર્રા ભી હમારે સાથ નહીં આયા. ઔર અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલો કરમસે જો કુછ નેક અમલ કરનેકી તૌફીક હો ગઈ થી વો તો સાથ આ ગયા, લેકિન બાકી કોઈ ચીઝ સાથ ન આઈ. ઈસ લિયે વો ગુઝરનેવાલેકો નસીહત કર રહા હૈ કે આજ હમારા યે હાલ હૈ કે હમ ફાતિહાકો તરસ હૈં કે કોઈ અલ્લાહકા બંદા આકર હમ પર ફાતિહા પઢકર ઉસકા ઈસાલે સવાબ કર દે, ઔર અય ગુઝરનેવાલે તુઝે અભી તક ઝિંદગીકે યે લમ્હાત મયસ્સર હૈં જિનહેં હમ તરસ રહે હૈં.

સિર્ફ અમલ સાથ જાએગા

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે સમઝાનેકે ક્યા અજીબો ગરીબ અંદાઝ હૈં. કિસ કિસ તરીકેસે અપની ઉમ્મતકો સમઝાયા હૈ. એક હદીસમેં હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ મુરદેકો કબ્રસ્તાન લે જાયા જાતા હૈ તો તીન ચીઝેં ઉસકે સાથ જાતી હૈં. એક ઉસકે અઝીઝો અકારિબ ઔર રિશ્તેદાર, જો ઉસકો છોડનેકે લિયે કબર તક જાતે હૈં. દૂસરે ઉસકા માલ, મસલન ચારપાઈ, કફન વગૈરહ, ઔર તીસરે ઉસકા અમલ, ઔર ફિર પેહલી દો ચીઝેં યાની રિશ્તેદાર ઔર માલ કબર તક ઉસકો પહોંચાનેકે બાદ વાપસ આ જાતે હૈં, લેકિન આગે જો ચીઝ ઉસકે સાથ જાતી હૈ વો સિર્ફ ઉસકા અમલ હૈ. (બુખારી, કિતાબુર્રિકાક)

કિસીને ખૂબ કહા હૈ,

શુક્રિયા અય કબર તક પહોંચાનેવાલો શુક્રિયા
અબ અકેલે હી ચલે જાએંગે ઈસ મંઝિલસે હમ

વહાં કોઈ નહીં જાએગા. બહર હાલ ઈસ "મકબરેકી આવાઝ" મેં હઝરત અલી (રદિ.) ને યે સબક દિયા કે જબ ભી કિસી કબરકે પાસસે ગુઝરો, ઝરાસી દેરકે લિયે યે સોચ લિયા કરો કે યે ભી હમારી તરહ એક ઈન્સાન થા. ઔર હમારી તરહ ઉસકો ભી ઝિંદગી મયસ્સર થી. ઉસકા ભી માલ થા, દૌલત થી. ઉસકે ભી રિશ્તેદાર થે. ઉસકે ભી ચાહનેવાલે થે. ઉસકી ભી ખ્વાહિશાત થીં. ઉસકે ભી જઝબાત થે, મગર આજ વો સબ રૂખ્સત હો ચુકી, હાં અગર કોઈ ચીઝ ઉસકે સાથ હૈ તો વો સિર્ફ ઉસકા અમલ હૈ. ઔર અબ યે ચંદ લમ્હાતકો તરસ રહા હૈ કે અગર ચંદ લમ્હાત મુઝે મિલ જાએં તો મૈં અપની નેકિયોંમેં ઈઝાફા કર લૂં.

મૌતકી તમન્ના મત કરો

ઈસી લિયે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કભી મૌતકી તમન્ના ન કરો, ચાહે તુમ કિતની હી મુસીબતોં ઔર તકલીફોંમેં હો, ઉસ વક્ત ભી યે દુઆ ન કરો કે યા અલ્લાહ! મુઝે મૌત દે દે. ઈસ લિયે કે અગરચે તુમ તકલીફોંમેં ગિરે હુએ હો. લેકિન ઉમરકે યે લમ્હાત જો ઈસ વક્ત મિલે હૈં ઉસમેં પતા નહીં કે કિસ વક્ત કિસ નેકીકી તૌફીક હો જાએ. ઔર ફિર ઉસ નેકીકે બદલે અલ્લાહ તઆલાકે યહાં બેડા પાર હો જાએ. ઈસ લિયે કભી મૌતકી તમન્ના ન કરો. બલ્કે અલ્લાહ તઆલાસે આફિયત માંગો, યે દુઆ કરો કે યા અલ્લાહ! આપને ઝિંદગીકે જો લમ્હાત

અતા ફરમાએ હૈં. ઉનકો નેક કામોંમેં ઔર અપની રઝાકે કામોંમેં સર્ફ ફરમા દે.

હઝરત મિયાં સાહબકા કશ્ફ

હઝરત મિયાં સૈયદ અસગર હુસૈન સાહબ (રહ.) મેરે વાલિદ માજિદ (રહ.) કે અસાતિઝામેંસે થે, ઔર બળે ઊંચે દરજેકે ઔલિયા અલ્લાહમેંસે થે. ઔર સાહિબે કશ્ફ વ કરામત બુઝુર્ગ થે. મેરે ઉસ્તાદ મૌલાના ફઝલ મુહમ્મદ સાહબ સવાતમેં હૈં. અલ્લાહ તઆલા ઉનકો આફિયતકે સાથ સલામત રખ્ખે, આમીન. ઉનહોંને ખૂદ અપના વાકિઆ સુનાયા કે એક મરતબા હઝરત મિયાં સાહબ હજસે વાપસ તશરીફ લાએ, હમ ઉસ વક્ત તાલિબે ઈલ્મ થે. ઔર દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં પળહતે થે, તલબામેંસે એક તાલિબે ઈલ્મને કહા, મિયાં સાહબ હજ કરકે આએ હૈં. ચલો ઉનકે યહાં જાકર ખજૂરેં ખાએંગે. ગોયા કે ઉસને હઝરત મિયાં સાહબકે પાસ જાનેકી વજહ યે બયાન કી વહાં ખજૂરેં મિલેંગી, હમેં યે બાત બુરી તો લગી કે યે તાલિબે ઈલ્મ મિયાં સાહબકે પાસ સિર્ફ ખજૂર ખાનેકે લિયે જાના ચાહતા હૈ, હાલાંકે વો તો ઈતને બળે બુઝુર્ગ હૈં ઔર હજ કરકે આએં હૈં ઉનસે તો જાકર દુઆએં લેની ચાહિયે. ચુનાંચે હમ છ સાત તલબા ઉનસે મુલાકાતકે લિયે ચલે. જબ મિયાં સાહબકે ઘર પહોંચે ઔર ઉનકો જાકર સલામ કિયા તો મિયાં સાહબને વહીં બૈઠે બૈઠે અપને ખાદિમસે ફરમાયા કે યે સાહબ તો ખજૂરેં ખાને આએં હૈં, ઉનકો તો ખજૂરેં દેકર રૂખ્સત કર દો. ઔર બાકી તલબાકો અંદર બુલા લો. ઐસે સાહિબે કશ્ફ બુઝુર્ગ થે.

ઝિયાદા બાતોંસે બચનેકા તરીકા

મેરે વાલિદ માજિદ (રહ.) ને હઝરત મિયાં અસગર હુસૈન સાહબ (રહ.) કા યે વાકિઆ સુનાયા કે એક મરતબા મૈં ઉનકે પાસ ગયા તો ફરમાયા કે મૌલવી શફીઅ સાહબ આજ હમ આપસમેં અરબીમેં બાત કરેંગે. મૈં હૈરાન હુવા કે આજ તક તો કભી ઐસા નહીં કિયા થા. આજ માલૂમ નહીં ક્યા બાત હો ગઈ. મૈંને પૂછા કે ક્યૂં? કોઈ વજહ તો બતાઈયે? ફરમાયા કે જબ હમ આપસમેં બૈઠતે હૈં તો બાઝ ઔકાત ફુઝૂલ ઈધર ઉધરકી બાતેં શુરૂ હો જાતી હૈં ઔર યે ઝબાન કાબૂમેં નહીં રેહતી, ઔર બેતકલ્લુફ અરબી ન તુમ બોલ સકતે હો ઔર ન મૈં બોલ સકતા હૂં. ઈસકા નતીજા યે હોગા કે સિર્ફ ઝરૂરતકી બાત હોગી, બેઝરૂરત બાત ન હોગી.

હમારી મિસાલ

ફિર ફરમાયા કે હમારી મિસાલ ઉસ શખ્સ જૈસી હૈ જો બહોત માલો દૌલત, સોના ચાંદી લેકર સફર પર રવાના હુવા થા. ઔર ફિર વો સારા માલો દૌલત ઔર સોના ચાંદી રાસ્તેમેં ખર્ચ હો ગયા. ઔર અબ સિર્ફ ચંદ સિક્કે બાકી રેહ ગયે. ઔર સફર લંબા હૈ. ઈસ લિયે અબ ઉન ચંદ સિક્કોંકો બહોત દેખ ભાલકર બહોત એહતિયાતસે ખર્ચ કરતા હૈ તાકે વો સિક્કે બેજા ખર્ચ ન હો જાએં. ફિર ફરમાયા કે હમારી બહોત બળી ઉમર તો બહોતસે ફુઝૂલ કામોંમેં ગુઝર ગઈ. ઔર અબ ચંદ લમ્હાત બાકી હૈં. કહીં ઐસા ન હો કે વો ભી કિસી બેફાઈદા કામમેં સર્ફ હો જાએં. યે વોહી બાત હૈ જો હઝરત હસન બસરી (રહ.) ને ફરમાઈ. હકીકત યે હૈ કે દેવબંદમેં અલ્લાહ

તઆલાને જો ઉલમા પૈદા ફરમાએ થે ઉનહોંને સહાબએ કિરામકી યાદેં તાઝા કર દીં.

હઝરત થાનવી ઔર વક્તકી કદર

મેરે શેખ હઝરત ડાકટર અબ્દુલ હય સાહબ અલ્લાહ તઆલા ઉનકે દરજાત બુલંદ ફરમાએ. આમીન. ફરમાતે હૈં કે મૈંને ખૂદ હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત મૌલાના અશરફ અલી સાહબ થાનવીકો દેખા કે મર્ઝુલ મૌતમેં જબ બીમાર ઔર સાહિબે ફિરાશ થે, ઔર ડાકટરોંને મિલને જુલનેસે મના કર રખ્ખા થા. ઔર યે ભી કેહ દિયા થા કે ઝિયાદા બાત ન કરેં. એક દિન આંખેં બંદ કરકે બિસ્તર પર લેટે હુએ થે. લેટે લેટે અચાનક આંખ ખુલી. ઔર ફરમાયા કે ભાઈ મૌલવી મહમ્મદ શફીઅ સાહબકો બુલાઓ. ચુનાંચે બુલાયા ગયા, જબ વો તશરીફ લાએ તો ફરમાયા કે આપ "અહકામુલ કુરઆન" લિખ રહે હૈં, મુઝે અભી ખ્યાલ આયા કે કુરઆને કરીમકી જો ફલાં આયત હૈ ઉસસે ફલાં મસ્અલા નિકલતા હૈ, ઔર યે મસ્અલા ઉસસે પેહલે મૈંને કહીં નહીં દેખા, મૈંને આપકો ઈસ લિયે બતા દિયા કે જબ આપ ઉસ આયત પર પહોંચેં તો ઉસ મસ્અલેકો ભી લિખ લીજિયેગા. યે કેહકર ફિર આંખેં બંદ કરકે લેટ ગયે. થોડી દેરકે બાદ ફિર આંખેં ખોલીં ઔર ફરમાયા કે ફલાં શખ્સકો બુલાઓ. જબ વો સાહબ આ ગયે તો ઉનસે મુતઅલ્લિક કુછ કામ બતા દિયા. જબ બાર બાર ઐસા કિયા તો મૌલાના શબ્બીર અલી સાહબ (રહ.) જો હઝરતકી ખાનકાહકે નાઝિમ થે, ઔર હઝરત થાનવી (રહ.) સેં ભી બેતકલ્લુફ થે ઉનહોંને હઝરતસે ફરમાયા કે હઝરત, ડાકટરોં ઔર હકીમોંને બાતચીત કરનેસે મના કર રખ્ખા હૈ. મગર આપ

લોગોંકો બાર બાર બુલાકર ઉનસે બાતેં કરતે રેહતે હૈં. ખુદાકે લિયે આપ અપની જાન પર તો રહમ કરેં. ઉનકે જવાબમેં હઝરતેવાલાને ક્યા અજીબ જુમ્લા ઈરશાદ ફરમાયા. ફરમાયા કે બાત તો તુમ ઠીક કેહતે હો, લેકિન મૈં યે સોચતા હૂં કે,

વો લમ્હાતે ઝિંદગી કિસ કામકે જો કિસીકી ખિદમતમેં સર્ફ ન હોં, અગર કિસીકી ખિદમતકે અંદર ઉમર ગુઝર જાએ તો યે અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમત હૈ.

હઝરત થાનવી ઔર નિઝામુલ ઔકાત

હઝરત થાનવી (રહ.) કેં યહાં સુબહસે લેકર શામ તક પૂરા નિઝામુલ ઔકાત મુકર્રર થા, યહાં તક કે આપકા યે મામૂલ થા કે અસરકી નમાઝકે બાદ અપની બીવીયોંકે પાસ તશરીફ લે જાતે થે. આપકી દો બીવીયાં થીં, દોનોંકે પાસ અસરકે બાદ અદલો ઈન્સાફકે સાથ ઉનકી ખૈરો ખબર લેનેકે લિયે ઔર ઉનસે બાતચીતકે લિયે જાયા કરતે થે. ઔર યે ભી દર હકીકત નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નત થી, હદીસમેં આતા હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) અસરકી નમાઝ પઢનેકે બાદ એક એક કરકે તમામ અઝવાજે મુતહ્હરાતકે પાસ ઉનકી ખબરગીરીકે લિયે તશરીફ લે જાતે થે, ઔર યે આપકા રોઝાનાકા મામૂલ થા. અબ દેખિયે કે દુનિયાકે સારે કામ ભી હો રહે હૈં, જિહાદ ભી હો રહે હૈં, તાલીમ ભી હો રહી હૈ. તદરીસ ભી હો રહી હૈ. દીનકે સારે કામ ભી હો રહે હૈં. ઔર સાથમેં અઝવાજે મુતહ્હરાતકે પાસ જાકર ઉનકી દિલજોઈ ભી હો રહી હૈ. ઔર હઝરત થાનવી (રહ.) ને અપની ઝિંદગીકો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નત પર ઢાલા હુવા થા. ઔર

ઈસ ઈત્તિબાએ સુન્નતમેં આપ ભી અસરકે બાદ અપની દોનોં બીવીયોંકે પાસ જાયા કરતે થે, લેકિન વક્ત મુકર્રર થા. મસલન પંદરહ મિનિટ એક બીવીકે પાસ બૈઠેંગે. ઔર પંદરહ મિનિટ દૂસરી બીવીકે પાસ બૈઠેંગે. ચુનાંચે આપકા મામૂલ થા કે ઘડી દેખકર દાખિલ હોતે. ઔર ઘડી દેખકર બાહિર નિકલ આતે. યે નહીં હો સકતા થા કે પંદરહ મિનિટકે બજાએ સોલા મિનિટ હો જાએં, યા ચૌદા મિનિટ હો જાએ, બલ્કે ઈન્સાફકે તકાઝેકે મુતાબિક પૂરે પંદરહ પંદરહ મિનિટ તક દોનોંકે પાસ તશરીફ રખતે, તોલ તોલકર, એક મિનિટકા હિસાબ રખકર ખર્ચ કિયા જા રહા હૈ.

દેખિયે, અલ્લાહ તઆલાને વક્તકી જો નેઅમત અતા ફરમાઈ હૈ ઉસકો ઈસ તરહ ઝાએઅ ન કરેં, અલ્લાહ તઆલાને યે બળી ઝબરદસ્ત દૌલત દી હૈ, એક એક લમ્હા કીમતી હૈ. ઔર યે દૌલત જા રહી હૈ. યે પિઘલ રહી હૈ. કિસીને ખૂબ કહા કે,

હો રહી હૈ ઉમર મિસ્લે બરફ કમ
ચુપકે ચુપકે રફતા રફતા દમ બદમ

જિસ તરહ બરફ હર લમ્હા પિઘલતી રેહતી હૈ, ઉસી તરહ ઈન્સાનકી ઉમર હર લમ્હા પિઘલ રહી હૈ ઔર જા રહી હૈ.

સાલગિરહકી હકીકત

જબ ઉમરકા એક સાલ ગુઝર જાતા હૈ તો લોગ સાલગિરહ મનાતે હૈં. ઔર ઉસમેં ઈસ બાતકી બળી ખૂશી મનાતે હૈં કે હમારી ઉમરકા એક સાલ પૂરા હો ગયા, ઔર ઉસમેં મોમબત્તિયાં જલાતે હૈં ઔર કેક કાટતે હૈં ઔર ખુદા જાને ક્યા ક્યા ખુરાફાત કરતે હૈં. ઉસ પર અકબર ઈલહાબાદી મરહૂમને બળા હકીમાના શઅર

કહા હૈ. વો યે કે,

જબ સાલગિરહ હુઈ તો ઉકદા યે ખુલા
યહાં ઔર ગિરહસે એક બરસ જાતા હૈ

"ઉકદા" ભી અરબીમેં "ગિરહ" કો કેહતે હૈં. મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ગિરહમેં ઝિંદગીકે જો બરસ દિયે થે, ઉસમેં એક ઔર કમ હો ગયા. અરે યે રોનેકી બાત હૈ યા ખૂશીકી બાત હૈ? યે તો અફસોસ કરનેકા મૌકા હૈ કે તેરી ઝિંદગીકા એક સાલ ઔર કમ હો ગયા.

ગુઝરી હુઈ ઉમરકા મરસિયા

મેરે વાલિદ માજિદને અપની ઉમરકે તીસ સાલ ગુઝરનેકે બાદ સારી ઉમર ઈસ પર અમલ ફરમાયા કે જબ ઉમરકે કુછ સાલ ગુઝર જાતે તો એક મરસિયા કહા કરતે થે. આમ તૌર પર લોગોંકે મરનેકે બાદ ઉનકા મરસિયા કહા જાતા હૈ, લેકિન મેરે વાલિદ સાહબ અપના મરસિયા ખૂદ કહા કરતે થે. ઔર ઉસકા નામ રખતે "મરસિયા ઉમરે રફતા" યાની ગુઝરી હુઈ ઉમરકા મરસિયા, અગર અલ્લાહ તઆલા હમેં સમઝ અતા ફરમાએં તબ યે બાત સમઝમેં આએ કે વાકિઆ યેહી હૈ કે જો વક્ત ગુઝર ગયા વો અબ વાપસ આનેવાલા નહીં, ઈસ લિયે ઉસ પર ખૂશી મનાનેકા મૌકા નહીં હૈ, બલ્કે આઈન્દાકી ફિકર કરનેકા મૌકા હૈ કે બકિય્યા ઝિંદગીકા વક્ત કિસ તરીકેસે કામમેં લગ જાએ.

આજ હમારે મઆશરેમેં સબસે ઝિયાદા બેકીમત ચીઝ વક્ત હૈ, ઉસકો જહાં ચાહા ખો દિયા ઔર બરબાદ કર દિયા. કોઈ કદરો કીમત નહીં, ઘંટે, દિન, મહીને બેફાઈદા કામોંમેં ઔર

ફુઝૂલિયાતમેં ગુઝર રહે હૈં, જિસમેં ન તો દુનિયાકા ફાઈદા, ન દીનકા ફાઈદા.

કામોંકી તીન કિસ્મેં

હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે દુનિયામેં જિતને ભી કામ હૈં વો તીન કિસમકે હૈં. એક વો હૈં જિનમેં કુછ નફા ઔર ફાઈદા હૈ, ચાહે દીનકા ફાઈદા હો યા દુનિયાકા ફાઈદા હો, દૂસરે વો કામ હૈં જો નુકસાન દેહ હૈં. ઉનમેં યા તો દીનકા નુકસાન હૈ યા દુનિયાકા નુકસાન હૈ, ઔર તીસરે વો કામ હૈં જિનમેં ન નફા હૈ ન નુકસાન હૈ, ન દુનિયાકા નફા ન દીનકા નફા, ન દુનિયાકા નુકસાન ન દીનકા નુકસાન, બલ્કે ફુઝૂલ કામ હૈં. ઉસકે બાદ ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે જહાં તક ઉન કામોંકા તઅલ્લુક હૈ જો નુકસાન દેહ હૈં, ઝાહિર હૈ કે ઉનસે તો બચના ઝરૂરી હૈ. ઔર અગર ગૌરસે દેખો તો કામોંકી યે જો તીસરી કિસમ હૈ, જિસમેં ન નુકસાન હૈ ન નફા હૈ, વો ભી હકીકતમેં નુકસાન દેહ હૈં. ઈસ લિયે કે જબ તુમ ઐસે કામમેં અપના વક્ત લગા રહે હો જિસમેં કોઈ નફા નહીં હૈ, હાલાંકે ઉસ વક્તકો તુમ ઐસે કામમેં લગા સકતે થે જિસમેં નફા હો, તો ગોયા કે તુમને ઉસ વક્તકો બરબાદ કર દિયા. ઔર ઉસ વક્તકે નફાકો ઝાએઅ કર દિયા.

યે ભી હકીકતમેં બળા નુકસાન હૈ.

ઉસકી મિસાલ યૂં સમઝેં કે ફર્ઝ કરેં કે એક શખ્સ એક જઝીરેમેં ગયા, ઔર ઉસ જઝીરામેં એક સોનેકા ટીલા હૈ. ઉસ ટીલેકે માલિકને

ઉસ શખ્સસે કહા કે જબ તક તુમહેં હમારી તરફસે ઈજાઝત હૈ ઉસ વક્ત તક તુમ ઉસમેંસે જિતના સોના ચાહો નિકાલ લો. વો સોના તુમહારા હૈ. લેકિન હમ કિસી ભી વક્ત તુમહેં અચાનક સોના નિકાલનેસે મના કર દેંગે કે બસ અબ ઈજાઝત નહીં. અલબત્તા હમ તુમહેં યે નહીં બતાએંગે કે કિસ વક્ત તુમહેં સોના નિકાલનેસે મના કર દિયા જાએગા. ઔર ઉસકે બાદ તુમહેં જબરન ઈસ જઝીરેસે નિકલના પડેગા. ક્યા વો શખ્સ કોઈ લમ્હા ઝાએઅ કરેગા? ક્યા વો શખ્સ યે સોચેગા કે અભી તો બહોત વક્ત હૈ. પેહલે થોડીસી તફરીહ કરકે આ જાઉં, ફિર સોના નિકાલ લૂંગા. વો હરગિઝ ઐસા નહીં કરેગા, બલ્કે વો તો એક લમ્હા ઝાએઅ કિયે બગૈર યે કોશિશ કરેગા કે ઉસમેંસે જિતના ઝિયાદાસે ઝિયાદા સોના નિકાલ સકતા હૂં વો નિકાલ લૂં. ઈસ લિયે કે જો સોના નિકાલ લૂંગા વો મેરા હો જાએગા. અબ અગર વો શખ્સ સોના નિકાલનેકે બજાએ એક તરફ અગલ હોકર બૈઠ ગયા તો બઝાહિર ઉસમેં તો ન નફા હૈ ન નુકસાન હૈ, લેકિન હકીકતમેં વો બહોત બળા નુકસાન હૈ. વો નુકસાન યે હૈ કે જો બહોત બળા નફા હાસિલ હોના થા વો સિર્ફ એક ગફલતસે છોડ દિયા.

એક તાજિરકા અનોખા નુકસાન

મેરે વાલિદ માજિદકે પાસ એક તાજિર આયા કરતે થે. ઉનકી બહોત બળી તિજારત થી. એક મરતબા વો આકર કેહને લગે કે હઝરત ક્યા અર્ઝ કરૂં, કોઈ દુઆ ફરમા દેં, બહોત સખ્ત નુકસાન હો ગયા હૈ, વાલિદ સાહબ ફરમાતે હૈં કે મુઝે યે સુનકર બળા દુ:ખ હુવા કે યે બેચારા પતા નહીં કિસ મુસીબતકે અંદર ગિરિફતાર હો ગયા, પૂછા કે કિતના નુકસાન હો ગયા, ઉસને કહા કે હઝરત,

કરોડોંકા નુકસાન હો ગયા, વાલિદ સાહબને ફરમાયા કે ઝરા તફસીલ તો બતાઓ કે કિસ કિસમકા નુકસાન હુવા? કિસ તરહ હુવા? જબ ઉનહોંને ઈસ નુકસાનકી તફસીલ બતાઈ તો માલૂમ હુવા કે કરોડોંકા એક સોદા હોનેવાલા થા, વો નહીં હો પાયા. બસ ઉસકે અલાવા જો લાખોં પેહલેસે આ રહે થે વો અબ ભી આ રહે હૈં. ઉસમેં કોઈ કમી નહીં હુઈ, લેકિન એક સોદા જો હોનેવાલા થા, વો નહીં હુવા. ઉસકે ન હોનેકે બારેમેં બતાયા કે યે બહોત ઝબરદસ્ત નુકસાન હો ગયા. હઝરત વાલિદ સાહબ ફરમાતે હૈં કે ઉસ શખ્સને નફા ન હોનેકો નુકસાનસે તાબીર કર દિયા. યાની જિસ નફાકી ઉમ્મીદ થી વો નહીં હુવા, ઉસકા મતલબ યે હૈ કે બહોત બળા નુકસાન હો ગયા.

ઈસ વાકિઆકે બયાનકે બાદ વાલિદ સાહબ ફરમાતે કે કાશકે યે બાત વો દીનકે બારેમેં ભી સોચ લેતા, કે અગર મેં ઉસ વક્તકો ઢંગકે કામમેં લગાતા તો ઉસકે ઝરીઆ દીનકા ઔર આખિરતકા ઈતના બળા ફાઈદા હોતા, વો રેહ ગયા. જિસકી વજહસે યે નુકસાન હો ગયા.

એક બનિયેકા કિસ્સા

એક બાત હૈ તો હંસીકી. લેકિન અગર અલ્લાહ તઆલા સમઝનેવાલી અકલ દે તો ઉસમેંસે ભી કામકી બાતેં નિકલતી હૈં. હમારે એક બુઝુર્ગ જો મશહૂર હકીમ હૈં. ઉનહોંને એક દિન યે કિસ્સા સુનાયા કે એક બનિયા અત્તાર થા, જો દવાએં બેચા કરતા થા. ઉસકા બેટા ભી ઉસકે સાથ દુકાન પર બૈઠતા થા. એક દિન ઉસકો કિસી ઝરૂરતસે કહીં જાના પડા તો ઉસને અપને બેટેસે કહા કે બેટા! મુઝે ઝરા એક કામસે જાના હૈ, તૂ ઝરા દુકાનકી દેખ ભાલ કરના.

ઔર એહતિયાતસે સોદા વગૈરહ ફરોખ્ત કરના, બેટેને કહા કે બહોત અચ્છા. ઔર ઈસ બનિયેને અપને બેટેકો હર ચીઝકી કીમત બતા દી કે ફલાં ચીઝકી યે કીમત હૈ ફલાં ચીઝકી યે કીમત હૈ. યે કેહકર વો બનિયા ચલા ગયા. થોડી દેરકે બાદ એક ગાહક આયા. ઔર શરબતકી દો બોતલેં ઉસને ખરીદી. બેટેને વો દો બોતલેં સો સો રૂપિયેકી ફરોખ્ત કર દી. થોડી દેરકે બાદ જબ બાપ વાપસ આયા તો ઉસને બેટેસે પૂછા કે ક્યા ક્યા બિકરી હુઈ? બેટેને બતા દિયા કે ફલાં ફલાં ચીઝેં બેચ દીં. ઔર યે દો બોતલેં ભી બેચ દીં. બાપને પૂછા કે યે બોતલેં કિતનેમેં બેચીં? બેટેને કહા કે સો સો રૂપિયેકી બેચ દીં. યે જવાબ સુનકર બાપ સર પકડકર બૈઠ ગયા. ઔર બેટેસે કહા કે તુમને તો મેરા કબાડા કર દિયા. યે બોતલેં તો દો દો હઝારકી થીં, તૂને સો સો રૂપિયેકી બેચ દીં! બળા નારાઝ હુવા. અબ બેટા ભી બળા રંજીદા હુવા કે અફસોસ, મૈંને બાપકા ઈતના બળા નુકસાન કર દિયા. ઔર બૈઠકર રોને લગા. ઔર બાપસે માફી માંગને લગા કે અબ્બાજાન, મુઝે માફ કર દો, મુઝસે બહોત બળી ગલતી હો ગઈ. મૈંને આપકા બહોત બળા નુકસાન કરા દિયા. જબ બાપને યે દેખા કે યે બહોત હી રંજીદા ગમગીન ઔર પરેશાન હૈ તો ઉસને બેટેસે કહા કે બેટા, ઈતની ઝિયાદા ફિકર કરનેકી ઝરૂરત નહીં. ઈસ લિયે કે તૂને યે બોતલે સો સો રૂપિયેકી બેચીં. ઉસ સો રૂપિયેમેંસે અઠાનવે રૂપિયે અબ ભી નફાકે હૈં. બાકી અગર તુમ ઝિયાદા હોશિયારીસે કામ લેતે તો એક બોતલ પર દો હઝાર રૂપિયે મિલ જાતે, બસ યે નુકસાન હુવા, બાકી ઘરસે ગયા કુછ નહીં.

બહરહાલ, તાજિરકો અગર નફા ન હો તો વો કેહતા હૈ કે બહોત નુકસાન હૈ. તો ભાઈ જબ દુનિયાકી તિજારતમેં યે ઉસૂલ હૈ

કે નફા ન હોના નુકસાન હૈ, તો ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે દીનકે બારેમેં યે સોચ લો. અગર યે લમ્હાતે ઝિંદગી ઐસે કામમેં લગા દિયે જિસમેં નફા નહીં હુવા તો હકીકતમેં યે ભી નુકસાન હૈ. નફાકા સૌદા નહીં, બલ્કે નુકસાનકા સૌદા હૈ. ઈસ લિયે કે અગર તુમ ચાહતે તો ઉસસે આખિરતકા બહોત બળા નફા હાસિલ કર લેતે. ઈસ તરહ અપની ઝિંદગી ગુઝારકર દેખો.

મૌજૂદા દૌર ઔર વક્તકી બચત

ઔર યે ભી ઝરા સોચા કરો કે અલ્લાહ તઆલાને હમેં ઈસ દૌરમેં કિતની નેઅમતેં અતા ફરમાઈ હૈં. ઔર ઐસી ઐસી નેઅમતેં હમેં દે દીં કે જો હમારે બાપ દાદાકે તસવ્વુરમેં ભી નહીં થીં. મસલન પેહલે યે હોતા થા કે અગર કોઈ ચીઝ પકાની હોતી તો પેહલે લકડિયાં લાઈ જાએં. ફિર ઉનકો સુખાયા જાએ. ફિર ઉનકો સુલગાયા જાએ, અબ અગર ઝરાસી ચાય ભી બનાની હૈ તો ઉસકે લિયે આધા ઘંટા ચાહિયે. અબ અલ્હમ્દુલ્લિલ્લાહ ગેસકે ચૂલ્હે હૈં, ઉસકા ઝરાસા કાન મરોડા ઔર દો મિનિટકે અંદર ચાય તૈયાર હો ગઈ, અબ સિર્ફ ચાયકી તૈયારી પર અઠાઈસ મિનિટ બચે. પેહલે યે હોતા થા કે અગર રોટી પકાની હૈ તો પેહલે ગંદુમ (ગેહૂ) આએગા, ઉસકો ચક્કીમેં પીસા જાએગા. ફિર આટા ગૂંદેંગે. ફિર જાકર રોટી પકેગી. અબ ઝરાસા બટન દબાયા, અબ મસાલા ભી તૈયાર હૈ, આટા ભી તૈયાર હૈ, ઈસ કામમેં ભી બહોત વક્ત બચ ગયા. અબ બતાઓ યે વક્ત કહાં ગયા? કિસ કામમેં આયા? કહાં સર્ફ હુવા? લેકિન અબ ભી ઔરતોંસે કહા જાએ કે ફલાં કામ કર લો. તો જવાબ મિલતા હૈ કે ફુરસત નહીં મિલતી. પેહલે ઝમાનેમેં યે તમામ કામ કરનેકે

બાવજૂદ ઔરતોંકો ઈબાદતકી ભી ફુરસત થી. તિલાવતકી ભી ફુરસત થી. ઝિક્ર કરનેકી ભી ફુરસત થી. અલ્લાહકો યાદ કરનેકી ભી ફુરસત થી. અબ અલ્લાહ તઆલાને ઈન નયે આલાંતકી નેઅમ્ત અતા ફરમા દી તો અબ ઈન ઔરતોંસે પૂછા જાએ કે તિલાવતકી તૌફીક હો જાતી હૈ? તો જવાબ મિલતા હૈ કે ક્યા કરેં, ઘરકે કામધંધોંસે ફુરસત નહીં મિલતી. પેહલે ઝમાનમેં સફર યા તો પૈદલ હોતા થા યા ઘોડોં ઔર ઊંટો પર હોતા થા. ઉસકે બાદ ટાંગોં ઔર સાઈકલોં પર હોને લગા. ઔર જિસ મસાફતકો કતઅ કરનેમેં મહિનોં સર્ફ હોતે થે, અબ ઘંટોંમેં વો મસાફત કતઅ હો જાતી હૈ. અલ્લાહકે ફઝલો કરમસે ગુઝિશ્તા કલ મૈં ઈસ વક્ત મદીના મુનવ્વરહમેં થા. ઔર કલ ઝોહર, અસર, મગરિબ, ઈશા ચારોં નમાઝેં મદીના તય્યિબામેં અદા કીં. ઔર આજ જુમ્આકી નમાઝ યહાં આકર અદા કર લી. પેહલે કોઈ શખ્સ ક્યા તસવ્વુર કર સકતા થા કે કોઈ શખ્સ મદીના મુનવ્વરહસે અગલે દિન વાપસ લૌટ આએ. બલ્કે પેહલે તો અગર કિસીકો હરમૈન શરીફૈનકે સફર પર જાના હોતા તો લોગોંસે અપની ખતાએં મઆફ કરાકર જાયા કરતે થે. ઈસ લિયે કે મહિનોંકા સફર હોતા થા. અબ અલ્લાહ તઆલાને સફરકો ઈતના આસાન ફરમા દિયા હૈ કે આદમી ચંદ ઘંટોંમેં વહાં પહોંચ જાતા હૈ. જો સફર પેહલે એક મહીનેમેં હોતા થા તો અબ એક દિનમેં હો ગયા. ઔર ઉન્તીસ દિન બચ ગયે. અબ ઉસકા હિસાબ લગાઓ કે વો ઉન્તીસ દિન કહાં ગયે? ઔર કિસ કામમેં સર્ફ હો ગયે? માલૂમ હુવા કે વો ઉન્તીસ દિન ઝાએઅ કર દિયે ઔર અબ ભી વહી હાલ હૈ કે ફુરસત નહીં. વક્ત નહીં. ક્યૂં વક્ત નહીં? વજહ ઉસકી યે હૈ કે અલ્લાહને યે નેઅમતેં ઈસ લિયે અતા ફરમાઈ

થીં કે વક્ત બચાકર મુઝે યાદ કરો. ઔર મેરી તરફ રૂજૂઅ કરો. ઔર આખિરતકી તૈયારી કરો. ઔર ઉસકી ફિકર કરો.

શૈતાનને ટીપટાપમેં લગા દિયા

શૈતાનને યે સોચા કે યે જો વક્ત બચ ગયા હૈ, કહીં ઐસા ન હો કે અલ્લાહકી યાદમેં સર્ફ હો જાએ. ઈસ લિયે ઉસને ઔર ધંધે નિકાલ દિયે. મસલન ઉસને હમ લોગોંકો ટીપટાપમેં લગા દિયા. ઔર યે ખયાલ દિલમેં ડાલા કે ઘરમેં ફલાં ચીઝ હોની ચાહિયે. ઔર ફલાં ચીઝ હોની ચાહિયે. ઔર અબ ચીઝકી ખરીદારીકે લિયે પૈસે ભી હોને ચાહિયે ઔર પૈસે કમાનેકે લિયે ફલાં કામ કરના ચાહિયે. તો અબ એક નયા ધંધા શુરૂ હો ગયા. આજ હમ સબ ઉસકે અંદર મુબતલા હૈં. સબ એક કશ્તીકે સવાર હૈં, મિલકર બૈઠ ગયે તો અબ ગપશપ હો રહી હૈ. ઔર એક બેકાર કામમેં વક્ત ગુઝર રહા હૈ. ઈસ વક્તકા કોઈ સહીહ મસરફ નહીં હૈ. યે સબ વક્તકો ઝાએઅ કરનેવાલે કામ હૈં.

ઔરતોંમેં વક્તકી નાકદરી

વક્ત ઝાએઅ કરને ઔર ટીપટાપકા મર્ઝ ખાસ તૌર પર ઔરતોંમેં બે ઈન્તિહા પાયા જાતા હૈ. જો કામ એક મિનિટમેં હો સકતા હૈ ઉસમેં એક ઘંટા સર્ફ કરેંગી. ઔર જબ આપસમેં બૈઠેંગી તો લંબી લંબી બાતેં કરેંગી. ઔર જબ બાતેં લંબી હોંગી તો ઉસમેં ગીબત ભી હોગી. ઝૂઠ ભી નિકલેગા. કિસીકી દિલઆઝારી ભી હો જાએગી. ખુદા જાને કિન કિન ગુનાહોંકા ઈરતિકાબ ઈસ ગુફતગૂમેં શામિલ હો જાએગા. ઈસ લિયે હઝરત હસન બસરી (રહ.) ફરમા

રહે હૈં કે મૈંને ઉન લોગોંકો પાયા હે જો અપને લમ્હાતે ઝિંદગીકો સોને ચાંદીસે ઝિયાદા કીમતી સમઝતે થે કે કહીં ઐસા ન હો કે યે બેફાઈદા કામમેં સર્ફ હો જાએં.

બદલા લેનેમેં ક્યૂં વક્ત ઝાએઅ કરૂં

યે કિસ્સા આપ હઝરાતકો પેહલે ભી સુનાયા થા કે એક શખ્સ ઔલિયાકી નિસ્બત માલૂમ કરનેકે લિયે નિકલે. એક બુઝુર્ગસે મુલાકાત કી. ઔર ઉનકે સામને અપના મકસદ બયાન કિયા. ઉન બુઝુર્ગને ફરમાયા કે તુમ ફલાં મસ્જિદમેં જાઓ. વહાં તુમહેં તીન બુઝુર્ગ ઝિક્ર કરતે હુએ મિલેંગે. તુમ જાકર પીછેસે ઉન તીનોંકો એક એક ધોલ રસીદ કર દેના. વો સાહબ મસ્જિદમેં પહોંચે તો દેખા કે વાકિઅતન તીન બુઝુર્ગ ઝિક્રમેં મશ્ગૂલ હૈં. ઉસને પીછેસે જાકર એક બુઝુર્ગકો ધોલ રસીદ કર દી. તો ઉન બુઝુર્ગને મુડકર ભી નહીં દેખા. ઔર અપને ઝિક્રકે અંદર મશ્ગૂલ રહે. ક્યૂં? ઈસ લિયે કે ઉન બુઝુર્ગને યે સોચા કે જિતની દેરમેં મૈં પીછે મુડકર દેખૂંગા કે કિસને ધોલ મારા હે, ઔર ઉસસે બદલા લૂંગા, ઉતની દેરમેં તો મૈં કઈ બાર "સુબ્હાનલ્લાહ" કેહ લૂંગા, ઔર ઉસસે જો મુઝે ફાઈદા હોગા, બદલા લેનેસે વો ફાઈદા હાસિલ નહીં હોગા.

હઝરત મિયાંજી નૂર મુહમ્મદ (રહ.) ઔર વક્તકી કદર

હઝરત મિયાંજી નૂર મુહમ્મદ જન્જાનવી (રહ.) કા યે હાલ થા કે જબ બાઝારમેં કોઈ ચીઝ ખરીદને જાતે તો હાથમેં પૈસોંકી

થેલી હોતી. ઔર ચીઝ ખરીદનેકે બાદ ખૂદ પૈસે ગિનકર દુકાનદારકો નહીં દેતે થે, બલ્કે પૈસોંકી થેલી ઉસકે સામને રખ દેતે. ઔર ઉससे કેહતે કે તુમ ખૂદ હી ઈસમેંસે પૈસે નિકાલ લો. ઈસ લિયે કે અગર મૈં નિકાલૂંગા, ઔર ઉસકો ગિનૂંગા તો વક્ત લગેગા. ઉતની દેરમેં સુબ્હાનલ્લાહ કઈ મરતબા કેહ લૂંગા.

એક મરતબા વો અપને પૈસોંકી થેલી ઉઠાએ હુએ જા રહે થે કે પીછેસે એક ચોર આયા. ઔર વો થેલી છીનકર ભાગ ખડા હુવા. હઝરત મિયાંજી નૂર મુહમ્મદને મુડકર ભી ઉસકો નહીં દેખા કે કૌન લે ગયા ઔર કહાં ગયા. ઘર વાપસ આ ગયે, ક્યૂં? ઈસ લિયે કે ઉનહોંને સોચા કે કૌન ઈસ ચક્કરમેં પડે કે ઉસકે પીછે ભાગે ઔર ઉસકો પકડે, બસ અલ્લાહ અલ્લાહ કરો, બહરહાલ ઉન હઝરાતકા મિઝાજ યે થા કે હમ અપની ઝિંદગીકે ઔકાતકો ક્યૂં ઐસે કામોંમેં સર્ફ કરેં જિસમેં આખિરતકા ફાઈદા ન હો.

મઆમલા તો ઉસસે ઝિયાદા જલ્દીકા હૈ

દર હકીકત યે નબીએ કરીમ સરવરે દો આલમ (સ.અ.વ.) કે એક ઈરશાદ પર અમલ થા. જબ મૈં ઈસ હદીસકો પઢતા હૂં તો મુઝે બળા ડર લગતા હૈ. મગર ચૂંકે બુઝુર્ગોંસે ઈસ હદીસકી તશરીહ ભી સુની હુઈ હૈ. ઈસ લિયે વો બેતાબી નહીં હોતી. લેકિન બહરહાલ યે બળી ઈબરતકી હદીસ હૈ. વો યે હૈ કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર ફરમાતે હૈં કે, મેરી એક ઝોંપડી થી. હદીસમેં લફઝે "ખસ" આયા હૈ. "ખસ" અરબીમેં ઝોંપડીકો કેહતે હૈં. ઉસ ઝોંપડીમેં કુછ ટૂટ ફૂટ હો ગઈ થી. ઈસ લિયે એક રોઝ મૈં ઉસ ઝોંપડીકી મરમ્મત કર રહા થા. ઉસ વક્ત હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) મેરે પાससे

ગુઝરે, ઔર મુઝસે પૂછા કે ક્યા કર રહે હો? મૈંને જવાબમેં કહા કે,

યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! હમ તો અપની ઝોંપડીકો ઝરા દુરૂસ્ત કર રહે હૈં. આપને ફરમાયા,

ભાઈ! મઆમલા તો ઈસસે ભી ઝિયાદા જલ્દીકા હૈ. મતલબ યે થા કે અલ્લાહ તઆલાને ઉમરકે જો લમ્હાત અતા ફરમાએ હૈં. યે પતા નહીં કબ ખતમ હો જાએં ઔર મૌત આ જાએ. ઔર આખિરતકા આલમ શુરૂ હો જાએ. યે લમ્હાત જો ઈસ વક્ત મયસ્સર હૈં યે બળી જલ્દીકા વક્ત હૈ ઉસમેં તુમ યે ક્યા અપને ઘરકી મરમ્મતકા ફુઝૂલ કામ લે બૈઠે? (અબૂ દાઉદ)

અબ દેખિયે કે વો સહાબી કોઈ બળા આલીશાન મકાન નહીં બના રહે થે. યા ઉસકી તઝઈન ઔર આરાઈશકા કામ નહીં કર રહે થે, બલ્કે સિર્ફ અપની ઝોંપડીકી મરમ્મત કર રહે થે. ઉસ પર આપને ફરમાયા કે મઆમલા ઈસસે ભી ઝિયાદા જલ્દીકા હૈ. હઝરાત ઉલમાને ઈસ હદીસકી શરહમેં ફરમાયા કે ઈસ હદીસમેં હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ઉન સહાબીકો ઈસ કામસે મના નહીં ફરમાયા કે તુમ યે કામ મત કરો. યે કામ ગુનાહ હૈ. ઈસ લિયે કે વો કામ ગુનાહ નહીં થા. મબાહ ઔર જાઈઝ થા. લેકિન આપને ઉન સહાબીકો ઈસ તરફ તવજ્જોહ દિલા દી કે કહીં ઐસા ન હો કે તુમ્હારી સારી તવજ્જોહ, સારા ધ્યાન, સારી કોશિશ ઔર સારી દૌડધૂપ ઈસી દુનિયાકે ઈર્દ ગિર્દ હોકર રેહ જાએ.

બહરહાલ, અગર હમ સો ફીસદ ઈન બુઝુર્ગોંકી ઈત્તિબાઅ નહીં કર સકતે તો કમ અઝ કમ યે તો કર લેં કે હમ જો ફુઝૂલ કામોંમેં અપના વક્ત બરબાદ કર રહે હૈં ઉસસે બચ જાએ. ઔર અપને લમ્હાતે ઝિંદગીકો કામમેં લગાએં. ઔર હકીકત યે હૈ આદમી ઈસ

ઝિક્રકી બદૌલત ઝિંદગીકે એક એક લમ્હેકો આખિરતકી તૈયારીકે લિયે સર્ફ કર સકતા હૈ. ચલ રહા હૈ, ફિર રહા હૈ. મગર ઝબાન પર અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર જારી હૈ. ઔર હર કામ કરતે વક્ત અપની નિય્યત દુરૂસ્ત કર લો તો યે વક્ત ઝાએઅ નહીં હોગા.

હુઝૂરકા દુનિયાસે તઅલ્લુક

હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે જબ આપ રાતકો બિસ્તર પર સોતે તો આપકે જિસ્મે અતહર પર નિશાન પડ જાયા કરતે થે, તો એક મરતબા મૈંને આપકે બિસ્તરકી ચાદરકો ડબલ કરકે બિછા દિયા, તાકે નિશાન ન પળેં. ઔર ઝિયાદા આરામ મિલે. જબ સુબહ બેદાર હુએ તો આપને ફરમાયા અય આઈશા! ઉસકો ડબલ મત કિયા કરો. ઉસકો એકેહરા હી રેહને દો.

એક મરતબા હઝરત આઈશા (રદિ.) ને દીવારકી આરાઈશકે લિયે એક પરદા લટકા દિયા થા, જિસ પર તસ્વીરેં થીં, તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસી વક્ત સખ્ત નારાઝગીકા ઈઝહાર ફરમાયા. ઔર ફરમાયા કે મૈં ઉસ વક્ત તક ઘરમેં દાખિલ નહીં હૂંગા જબ તક યે પરદા નહીં હટા દોગી. ક્યૂંકે ઉસમેં તસ્વીર હૈ.

ઔર એક મરતબા ઝીનત ઔર આરાઈશકે લિયે ઐસા પરદા લટકાયા જિસમેં તસવીર તો નહીં થી, લેકિન ઉસકો દેખકર આપને ઈરશાદ ફરમાયા કે અય આઈશા!

અરે, મેરા દુનિયાસે ક્યા કામ, મેરી મિસાલ તો એક સવારકીસી હૈ. જો કિસી દરખ્તકી છાંવમેં થોડી દેરકે લિયે સાયા લેતા હૈ. ઔર ફિર ઉસ સાયાકો છોડકર આગે ચલા જાતા હૈ. મેરા તો યે હાલ હૈ. બહરહાલ, ઉમ્મતકો ઈન ચીઝોંસે મના તો નહીં

કિયા, લેકિન અપને અમલસે ઉમ્મતકો યે સબક દિયા કે દુનિયાકે અંદર ઝિયાદા દિલ ન લગાઓ. ઉસ પર ઝિયાદા વક્ત સર્ફ ન કરો. ઔર આખિરતકી તૈયારીમેં લગો. (તિરમિઝી)

દુનિયામેં કામકા ઉસૂલ

એક જગહ ઈરશાદ ફરમાયા, દુનિયાકે લિયે ઈતના કામ કરો જિતના દુનિયામેં રેહના હે, ઔર આખિરતકે લિયે ઉતના કામ કરો જિતના આખિરતમેં રેહના હૈ. અબ હમેશા તો આખિરતમેં રેહના હૈ. લિહાઝા ઉસકે લિયે કામ ઝિયાદા કરો. ઔર દુનિયામેં ચૂંકે કમ રેહના હૈ ઈસ લિયે ઉસકે લિયે કામ કમ કરો. યે હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) કી તાલીમ હૈ.

બહરહાલ મૈં યે અર્ઝ કર રહા થા કે અગરચે ઈતની ઊંચી પરવાઝ ન સહી કે હમ હઝરત મિયાંજી નૂર મુહમ્મદ (રહ.) કે મકામ તક યા ઉન દૂસરે બુઝુર્ગોંકે મકામાત તક પહોંચ જાએં, લેકિન કમસે કમ ઈતના તો હો જાએ કે દુનિયાસે દિલ લગાકર આખિરતસે ગાફિલ તો ન હો જાએં. ઔર અપની ઝિંદગીકે ઔકાતકો કિસી તરહ આખિરતકે કામકે લિયે ઈસ્તેમાલ કર લો.

વક્તસે કામ લેનેકા આસાન તરીકા

ઔર ઉસકા આસાન તરીકા યે હૈ કે દો કામ લો. એક યે કે હર કામકે અંદર નિય્યતકી દુરૂસ્તી ઔર ઉસકે અંદર ઈખ્લાસ હો, કે જો કામ ભી કરૂંગા અલ્લાહકી રઝાકી ખાતિર કરૂંગા. મસલન ખાઉંગા તો અલ્લાહકી રઝાકે લિયે ખાઉંગા. કમાઉંગા તો અલ્લાહકી

રઝાકે લિયે કમાઉંગા. ઘરમેં અગર અપની બીવી બચ્ચોંસે બાતેં કરૂંગા તો અલ્લાહકી રઝાકી ખાતિર કરૂંગા, ઔર ઈત્તિબાએ સુન્નતકી નિય્યતસે કરૂંગા, દૂસરે યે કે અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કસરતસે હો. ઉસમેં ક્યા ખર્ચ હોતા હૈ કે આદમી ચલતે ફિરતે "સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુલિલ્લાહિ વલા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર" પઢ્હતા રહે. ક્યા ઉસકે પઢ્હનેમેં કોઈ મેહનત લગતી હૈ? કોઈ રૂપિયા પૈસા ખર્ચ હોતા હૈ? યા ઝબાન ઘિસ જાતી હૈ? લેકિન અગર ઈન્સાન યે ઝિક્ર કરતા રહે તો ઉસકે લમ્હાતે ઝિંદગી કામમેં લગ જાએંગે.

અપને ઔકાતકા ચિઠ્ઠા બનાઓ

તીસરે યે કે ફુઝૂલિયાતસે ઈજતિનાબ કરો. ઔર ઔકાતકો ઝરા તોલ તોલકર ખર્ચ કરોં. ઔર ઉસકે લિયે એક નિઝામુલ ઔકાત બનાઓ. ઔર ફિર ઉસ નિઝામુલ ઔકાતકે મુતાબિક ઝિંદગી ગુઝારો. મેરે વાલિદ સાહબ (રહ.) ફરમાયા કરતે થે કે હર તાજિર અપના ચિઠ્ઠા તૈયાર કરતા હૈ, કે કિતના રૂપિયા આયા થા ઔર કિતના ખર્ચ હુવા. ઔર કિતના નફા હુવા? ઉસી તરહ તુમ ભી અપને ઔકાતકા ચિઠ્ઠા બનાઓ. અલ્લાહ તઆલાને તુમહેં ચોબીસ ઘંટે અતા ફરમાએ થે. ઉસમેંસે કિતના વક્ત અલ્લાહ તઆલાકી રઝાકે કામોંમેં સર્ફ હુવા? ઔર કિતના વક્ત ગલત કામોંમેં સર્ફ હુવા. ઈસ તરહ અપને નફા ઔર નુકસાનકા હિસાબ લગાઓ. અગર તુમ ઐસા નહીં કરતે તો ઉસકા મતલબ યે હૈ કે યે તિજારત ખસારેમેં જા રહી હૈ. કુરઆને કરીમકા ઈરશાદ હૈ,

અય ઈમાનવાલો! ક્યા મૈં તુમહેં ઐસી તિજારત બતાઉં જો

તુમહેં એક દર્દનાક અઝાબસે નજાત અતા કર દે. વો તિજારત યે હૈ કે અલ્લાહ પર ઈમાન રખ્ખો. ઔર ઉસકે રસૂલ પર ઈમાન રખ્ખો. ઔર અલ્લાહકે રાસ્તેમેં જિહાદ કરો. (સૂ. સફ઼ : ૧૦)

યે ભી જિહાદ હૈ

લોગ "જિહાદ" કા મતલબ સિર્ફ યે સમઝતે હૈં કે એક આદમી તલવાર ઔર બંદૂક લેકર મૈદાને જિહાદમેં જાએ, બેશક વો જિહાદકા એક આલા ફર્દ હૈ, લેકિન જિહાદ ઉસમેં મુન્હસિર નહીં. જિહાદકા એક ફર્દ યે ભી હૈ કે આદમી અપને નફસસે જિહાદ કરે, અપની ખ્વાહિશાતસે જિહાદ કરે, અપને જઝબાતસે જિહાદ કરે. દિલમેં અગર અલ્લાહ તઆલાકે હુકમકે ખિલાફ કોઈ જઝબા પૈદા હો રહા હૈ તો ઉસકો રોકે, યે ભી જિહાદ હૈ. ઔર આખિરતકી તિજારત હૈ. જિસકા નફા ઔર ફાઈદા આખિરતમેં મિલનેવાલા હૈ. ઔર મૈંને અપને વાલિદ સાહબસે હઝરત થાનવી (રહ.) કા યે ઈરશાદ સુના કે જો શખ્સ અપના નિઝામુલ ઔકાત નહીં બનાતા ઔર અપને ઔકાતકા હિસાબ નહીં રખતા કે કહાં ખર્ચ હો રહે હૈં. દર હકીકત આદમી હી નહીં. અલ્લાહ તઆલા મુઝે ભી ઈસ પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. ઔર આપ હઝરાતકો ભી ઈસ પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

નેક કામકો મત ટલાઓ

હઝરત હસન બસરી (રહ.) કા દૂસરા ઈરશાદ યે હૈ કે, અય આદમકે બેટે! ટાલ મટોલસે બચો. યાની ઈન્સાનકા

નફસ હમેશા નેક અમલકો ટાલતા રેહતા હૈ કે અચ્છા યે કામ કલસે કરેંગે. પરસૂસે કરેંગે. ઝરા ફુરસત મિલેગી તો કર લેંગે. ઝરા ફલાં કામસે ફારિગ હો જાએં તો ફિર કરેંગે. યે ટલાના અચ્છા નહીં. ઈસ લિયે ફરમાયા કે કિસી નેક કામકો મત ટલાઓ. ઈસ લિયે કે જિસ કામકો ટલા દિયા વો ટલ ગયા. કામ કરનેકા તરીકા યે હૈ કે આદમી ઉસ કામકે લિયે એહતિમામ કરે.

દિલમેં અહમિયત હો તો વક્ત મિલ જાતા હૈ

મેરે એક ઉસ્તાઝને અપના વાકિઆ સુનાયા કે હઝરત મૌલાના ખૈર મુહમ્મદ સાહબ (રહ.) જો હઝરત થાનવીકે ખુલફામેંસે થે. એક મરતબા ઉનહોંને મુઝસે શિકાયત કી કે આપ કભી હમારે પાસ આતે હી નહીં. ન રાબતા રખતે હૈં. ઔર ન ખત લિખતે હૈં. તો મૈં જવાબમેં કહા કે હઝરત, ફુરસત નહીં મિલતી. હઝરત મૌલાના ખૈર મુહમ્મદ સાહબને ફરમાયા કે દેખો, જિસ ચીઝકે બારેમેં યે કહા જાતા હૈ કે ફુરસત નહીં મિલી, ઉસકા મતલબ યે હૈ કે ઉસ ચીઝકી ઔર ઉસ કામકી અહમિયત દિલમેં નહીં. ક્યૂંકે જિસ કામકી અહમિયત દિલમેં હોતી હૈ આદમી ઉસ કામકે લિયે વક્ત ઔર ફુરસત ઝબરદસ્તી નિકાલ હી લેતા હૈ. ઔર જો શખ્સ યે કહે કે મૈંને ફલાં કામ ઈસ લિયે નહીં કિયા કે ફુરસત નહીં મિલી. તો મતલબ યે હૈ કે ઉસ કામકી અહમિયત દિલમેં નહીં.

અહમ કામકો ફૌકિયત દી જાતી હૈ

હમેશા યે બાત યાદ રખ્ખો કે જબ આદમીકે પાસ બહોત સારે કામ જમા હો જાએં. તો અબ ઝાહિર હૈ કે એક વક્તમેં વો એક

હી કામ કરેગા. યા ઈસે કરેગા, યા ઉસે કરેગા. સબ કામ તો એક સાથ કર નહીં સકતા. તો ઉસ વક્ત આદમી ઉસી કામકો પેહલે કરેગા જિસકી અહમિયત દિલમેં ઝિયાદા હોગી. યા એક શખ્સ એક કામ કર રહા થા ઉસ વક્ત ઉસકે પાસ કોઈ દૂસરા કામ આ ગયા. જો પેહલે કામસે ઝિયાદા અહમ હૈ તો વો પેહલે કામકો છોડકર દૂસરે કામમેં લગ જાએગા. જિસકા મતલબ યે હૈ કે જિસ કામકી અહમિયત દિલમેં હોતી હૈ, આદમી ઉસ કામકે લિયે વક્ત નિકાલ હી લેતા હૈ. મસલન આપ બહોતસે કામોંમેં મશ્ગૂલ હૈં, ઉસ વક્ત વઝીરે આઝમકા યે પૈગામ આ જાએ કે આપકો બુલાયા હૈ. તો ક્યા ઉસ વક્ત ભી યે જવાબ દોગે મૈં બહોત મસરૂફ હું? મુઝે ફુરસત નહીં. વહાં તો યે જવાબ આપ નહીં દેંગે. ક્યૂં? ઈસ લિયે કે આપકે દિલમેં ઉસકી અહમિયત હૈ. ઔર જિસ ચીઝકી અહમિયત હોતી હૈ આદમી ઉસકે લિયે વક્ત ઔર ફુરસત નિકાલ હી લેતા હૈ. ઈસ લિયે નેક આમાલકો ફુરસત પર ટલાના કે જબ ફુરસત મિલેગી તો કરેંગે, તો ઉસકા મતલબ યે હૈ કે ઉસકી અહમિયત દિલમેં નહીં. જિસ દિન દિલમેં અહમિયત આએગી. ઉસ દિન સબ ફુરસત મિલ જાએગી. ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા.

તુમહારે પાસ સિર્ફ આજકા દિન હૈ

આગે ક્યા અજીબ જુમ્લા ઈરશાદ ફરમાયા,

યાની આજકા દિન તુમહારે પાસ યકીની હૈ. કલકા દિન તુમહારે પાસ યકીની નહીં. ક્યા કિસીકો ઈસ બાતકા યકીન હૈ કે કલ ઝરૂર આએગી? જબ કલકા દિન યકીની નહીં હૈ તો જો કામ ઝરૂરી હૈ વો આજ હીકે દિન કર લો, પતા નહીં કલ આએગી યા

નહીં, ઔર યે યકીન મત કરો કે કલ ઝરૂર આએગી. બલ્કે ઈસ મફરૂઝે પર કામ કરો કે કલ નહીં આની હૈ. ઈસ લિયે જો ભી ઝરૂરી કામ કરના હૈ વો આજ હી કરના હૈ. અગર કલકા દિન મિલ જાએ ઔર કલ આ જાએ તો કલકે દિન ભી ઐસે હી હો જાઈયે જૈસે આજ હુએ થે. યાની ઉસ દિનકે બારેમેં યે યકીન કર લો કે યે આજકા દિન મેરે પાસ હૈ. કલકા દિન નહીં હૈ. ઔર અગર વો કલ ન આઈ તો કમસે કમ તુમહેં યે પશેમાની નહીં હોગી કે મૈંને કલકા દિન ઝાએઅ કર દિયા. ઈસ લિયે હર દિનકો અપની ઝિંદગીકા આખરી દિન ખ્યાલ કરો.

શાયદ યે મેરી આખરી નમાઝ હો

ઈસ લિયે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ તુમ નમાઝ પઢ્હો તો ઈસ તરહ નમાઝ પઢ્હો જૈસે દુનિયાસે રૂખ્સત હોનેવાલા નમાઝ પઢ્હતા હૈ. ઔર ઉસકો યે ખ્યાલ હોતા હૈ કે માલૂમ નહીં કલકો મુઝે નમાઝ પઢ્હનેકા મૌકા મિલે યા ન મિલે. તાકે જો કુછ હસરત ઔર જઝબા નિકાલના હૈ વો ઉસીમેં નિકાલ લો, ક્યા પતા કે અગલી નમાઝકા વક્ત આએગા યા નહીં? (ઈબ્ને માજા)

બહરહાલ, યે સારી બાતેં જો હઝરત હસન બસરી (રહ.) ને ઈરશાદ ફરમાઈ, ઈમાનકે દરજેમેં હર મુસલમાનકો માલૂમ હૈં કે કલકા પતા નહીં, આજ યકીની હૈ, લેકિન વો ઈલ્મ કિસ કામકા જિસ પર ઈન્સાનકા અમલ ન હો! ઈલ્મ તો વો હૈ જો ઈન્સાનકો અમલ પર આમાદા કરે. તો ઉન બુઝુર્ગોંકી બાતોંમેં યે બરકત હોતી હૈ કે અગર ઉનકો તલબકે સાથ પઢ્હા જાએ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી વજહસે અમલકી તૌફીક ભી અતા ફરમા દેતે હૈં.

ખુલાસએ કલામ

ખુલાસા યે નિકલા કે અપની ઝિંદગીકે એક એક લમ્હેકો ગનીમત સમઝો. ઔર ઉસકો અલ્લાહકે ઝિક્ર ઔર ઉસકી ઈતાઅતમેં સર્ફ કરનેકી કોશિશ કરો. ગફલત, બેપરવાઈ ઔર વક્તકી ફુઝૂલ ખર્ચીસે બચો. કિસીને ખૂબ કહા હૈ કે,

યે કહાંકા ફસાનએ સૂદ વ ઝિયાં
જો ગયા સો ગયા જો મિલા સો મિલા

કહો દિલસે કે ફુરસતે ઉમ્ર હૈ કમ
જો દિલા તો ખુદા હીકી યાદ દિલા

અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલસે હમારા ઔર આપકા યે હાલ બના દે કે અપને ઔકાતે ઝિંદગીકો અલ્લાહકે ઝિક્ર ઔર ઉસકી યાદ, ઔર આખિરતકે કામ ઔર તાઆતકે કામમેં સર્ફ કરેં. ઔર ફુઝૂલિયાતસે બચેં. ઔર અલ્લાહ તઆલા ઈન બાતોં પર હમ સબકો અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન. વ આખિરૂ દઅ્‌વાના અનિલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન.

ખતમ શુદ

હમારી બેહતરીન નામી
ઇસ્લામી કીતાબેં ગુજરાતીમેં

ગુજ. બાગે જન્નત યા'ની ખુદાઇ બાગ | ગુજ. જન્નતાના ચાલીસ રસતા

ગુજ. મરનેસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કીજીયે | ગુજ. સાસરે જતી દીકરીને

ગુજ. હુસૂલે જન્નતકા તરીકા | ગુજ. મિટ્ટીકા ઘર | ગુજ. હિદાયતકે મોતી

ગુજ. નુરાની નમાઝ બા શરઇ તસવીર મ-અ તરીકએ ફાતેહા

ગુજ. મર્દ ઔરતકે મખસૂસ મસાઇલ | ગુજ. સહીહ બુખારી શરીફ

ગુજ. તા'લીમુલ ઈસ્લામ મુકમ્મલ ચાર ભાગ મુજલ્લદ

ગુજ. મરનેકે બા'દ કયા હોગા | ગુજ. મસનૂન મકબૂલ ૧૫૧ દુઆઓ

ગુજ. મુસ્લિમ પતિ પત્ની (નાની) | ગુજ. મુસલમાન પતિ-પત્ની (મોટી)

ગુજ. ઈસ્લામ કયા હે | ગુજ. તારીખે ઈસ્લામ | ગુજ. મીશ્કાત શરીફ

ગુજ. ઔરતોંકી નમાઝ | ગુજ. બેહિશ્તી ઝેવર ભાગ - ૧૧ મુજલ્લદ

ગુજ. શયતાનકી સવાનેહ ઉમરી | ગુજ. રસૂલલ્લાહ (સ.) કી સુન્નતેં

ગુજ. પ્યારે રસૂલ (સ.) કી પ્યારી બાતેં | ગુજ. નુરાની નમાઝઅરબી સાથે

ગુજ. મસનૂન મકબૂલ દુઆઓ અને નમાઝ | ગુજ. ખ્વાબ ઔર તા'બીર

ગુજ. ઉસ્વએ રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ભાગ ૧ - ૨

નુરાની કુતુબખાના

રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મુ.પો. છાપી,
જી. બનાસકાંઠા, (ઉ.ગુજ.) પીન - ૩૮૫૨૧૦
(૦૨૭૩૫) (...) ૭૦૧૧૨, (ઘર) ૭૦૧૭૬